

**T.C
GEDİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI**

**BANKACILIK KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE RİSK
ALGISI VE BİR DEVLET İLE BİR ÖZEL BANKA KARŞILAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMEL ERKLİ

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. ŞEVİN GÜRARDA

İZMİR-2015

**T.C
GEDİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI**

**BANKACILIK KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE RİSK
ALGISI VE BİR DEVLET İLE BİR ÖZEL BANKA KARŞILAŞTIRMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMEL ERKLİ

Jüri Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. ŞEVİN GÜRARDA

Yrd. Doç. Dr. AZİZ BAKAY

Doç. Dr. GÜLÜZAR KURT GÜMÜŞ

İZMİR-2015

TEZ KABUL VE ONAY

Emel ERKLİ tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak sunulan “**Bankacılık Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Risk Algısı ve Bir Devlet ile Bir Özel Banka Karşılaştırılması**” başlıklı bu çalışma Gediz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği ile Gediz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim ve Öğretim Yönergesinin ilgili hükümleri uyarınca tarafımızdan değerlendirilerek savunmaya değer bulunmuş ve 15/06/2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aday oybirliği ile başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri:

İmza

Yrd. Doç. Dr. Şevin GÜRARDA

.....

Yrd. Doç. Dr. Aziz BAKAY

.....

Doç. Dr. Gülizar KURT GÜMÜŞ

.....

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum ‘‘Bankacılıkta Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Risk Algısı ve Bir Devlet ile Bir Özel Banka Karşılaştırılması’’ adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../...

EMEL ERKLİ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Bankacılık Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesinde Risk Algısı ve Bir Devlet Bankası ile Bir Özel Banka Karşılaştırması

EMEL ERKLİ

Gediz Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Programı

Ülke ekonomisinde önemli bir yere sahip olan bankacılık sektörünün performansının düşük veya yüksek olmasını belirleyen risk yönetimi, bankalar açısından ve ekonomi açısından büyük önem taşımaktadır. Bankacılık, küresel ekonomi içinde de rekabete en açık sektörlerden biridir ve ülke ekonomisi ile doğrudan etkileşim halindedir. Bu nedenle ekonomide yaşanan ufak çapta dalgalanmalar bile sektörü büyük çapta etkileyebilmektedir. Bankaların bu etkileşim nedeniyle bilançolarında önemli paya sahip olan kredi risklerini yönetmeleri büyük önem arz etmektedir. Bankaların hemen hemen tüm faaliyet alanlarında aldıkları kararlar için bir risk unsuru söz konusudur. Bu çalışmada, bankalar açısından risk konusu incelenmiştir ve özellikle kredi riski üzerinde durulmuştur. Risk kavramı, bankaların taşıdığı riskler, bankacılık sektörü hakkında genel bilgiler, kredi kavramı ve bankalar için en önemli aşamalardan biri olan kredi tahsis süreci ayrıntılı olarak sunulmuştur. Yapılan anket çalışması ile banka çalışanlarının kredi çalışması yaparken risk algıları ölçülmüştür. Bu amaçla bir kamu sermayeli banka ile bir özel sermayeli banka seçilmiştir. Kamu sermayeli bankadan yüz kişi ve özel sermayeli bankadan da yüz kişi olmak üzere toplam 200 kişilik bir örneklem oluşturulmuştur. Yapılan analizler sonucunda genel olarak bankaların kredi taleplerinin değerlendirmesinde firmaları analiz ederken az farklılıkla da olsa ortak bir dil belirlediği fakat risk yönetimi konusunda belirlediği banka içi uygulama ve prosedürlerini çalışanlarına aktarırken yeteri kadar ve zamanında iletilmesi

konusunda eksiklikler bulunduğu tespit edilmiştir. Risk yönetimi konusunda her bankanın bir kurum kültürü oluşturulması ve her kademedeki çalışanına önem derecesine göre bu konunun aktarılması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Risk, Bankacılıkta Risk eşitleri, Ticari Kredi Süreci

ABSTRACT

Master' s Thesis

Risk Perception of Credit Appraisal Assessment in Banking Sector and Comparison of State and Private Bank

Gediz University

Graduate School of Social Scienceser

Major Study of Management

Management Program

Banking sector which has an important share in the economy is measured by high and low performance according to risk management. Due to global competition, risk management has a direct interaction between country economies and banking sector within the global economy is the most open to competition and is in direct interaction with the country's economy. Therefore, in minor fluctuations in the economy can greatly affect banking sector. Due to this interaction, managing credit risk of banks with a significant share in the balance sheet is very important. There is an almost risk factor in banking sector that makes a decision in a business activity. This study especially has examined the risk factor in terms of banking sector and particularly focused on credit risk. The scope of the risk, the resources of the risk in banking sector, information about the banking sector, the scope of banking credit and one of the important process in banking sector, stages of commercial credit process are examined in detail. Risk perception is measured for banking personnel employed in credit department with a conducted survey. For this reason, a state and a private bank are chosen. One-hundred employees from state bank, one hundred employees from private bank are the samples of the survey for analyzing differences of the risk perception. As a result, both banks that evaluate credit demands from corporations which are analyzed small differences; determine common cultural language with the firms. On the other hand, both banks are detected some drawbacks about the communication conveying applications and procedures inside of the banking personnel about risk management process. In order to risk management, culture of corporation should be formed inside of the every bank and

this should be conveyed every banking personnel in terms of her/his level importantly.

Keywords: Risk, Types of Banking Risk, Process of Commercial Credits

BANKACILIK KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE RİSK ALGISI VE BİR DEVLET İLE BİR ÖZEL BANKA KARŞILAŞTIRMASI

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLOLAR LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. RİSK KAVRAMI, BANKACILIK SİSTEMİNDEKİ RİSK KAYNAKLARI, TÜRKİYE'DEKİ BANKACILIK SEKTÖRÜ VE GENEL BİLGİLER

1.1. Risk Kavramı	3
1.2. Bankacılık Sistemindeki Risk Kaynakları	5
1.2.1. Piyasa Riski	5
1.2.2. Döviz Kuru Riski	6
1.2.3. Operasyonel Risk	7
1.2.4. Kredi Riski	8
1.2.5. Likidite Riski	8
1.2.6. Faiz Riski	9
1.2.7. Enflasyon Riski	10
1.2.8. Ülke Riski	10
1.3. Türkiye'deki Bankacılık Sektörü ve Genel Bilgiler	10

1.3.1. Banka ve Şube Sayısı	10
1.3.2. Personel Sayısı	13
1.3.3. Toplam Kredi Büyüklüğü	13
1.3.4. Kredilerin Dağılımı	13
1.3.5. Takipteki Krediler	14

İKİNCİ BÖLÜM

2. KREDİ KAVRAMI, UNSURLARI VE KREDİ RİSKİ, BANKALARDA TİCARİ KREDİ SÜRECİ

2.1. Kredi Kavramı, Unsurları ve Kredi Riski	15
2.1.1. Kredi Kavramı	15
2.1.2. Kredinin Unsurları	16
2.1.3. Kredi Riski	16
2.2. Bankalarda Ticari Kredi Süreci	18
2.2.1. Kredi Müşterisiyle İlk Görüşme	19
2.2.2. İstihbarat İşlemleri	19
2.2.3. Kredi Çalışması için Evrak Temini	20
2.2.4. Kredi Analiz Çalışması	21
2.2.4.1. Sektör Analizi	22
2.2.4.2. Müşteri Analizi	23
2.2.4.2.1. Mali Analiz	23
2.2.4.2.2. Finansal Olmayan Analiz	25
2.2.4.2.3. Derecelendirme	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BANKACILIK KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE RİSK ALGISI VE BİR DEVLET İLE BİR ÖZEL BANKA KARŞILAŞTIRMASI ÜZERİNE ALAN ÇALIŞMASI

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	27
3.2. Araştırmanın Örnekleme	27
3.3. Araştırmanın Yöntemi	27
3.4. Araştırmanın Hipotezleri	28
3.5. Analiz ve Bulgular	29
3.5.1. Tanımlayıcı İstatistikler	29
3.5.2. Yorumlayıcı İstatistikler	32
3.5.3. Hipotezin Sonuçları	47
3.6. Tartışma	48
3.7. Sonuç ve Öneriler	51
KAYNAKÇA	54

KISALTMALAR

BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
TBB	Türkiye Bankalar Birliği

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: 31.12.2014 Tarihi İtibariyle Banka ve Bankaların Şube Sayıları	11
Tablo 2: Bankacılık Sektörü Toplam Kredi Büyüklüğü	13
Tablo 3: Bankacılık Sektörü Takipteki Krediler	14
Tablo 4: Yaş değişkenine ait frekans tablosu	29
Tablo 5: Cinsiyet değişkenine ait frekans tablosu	30
Tablo 6: Eğitim durumuna ait frekans tablosu	30
Tablo 7: Banka türüne ait frekans tablosu	30
Tablo 8: Bankadaki pozisyona ait frekans tablosu	31
Tablo 9: Sektördeki çalışma süresine ait frekans tablosu	31
Tablo 10: Mevcut bankada çalışma süresine ait frekans tablosu	32
Tablo 11: Tanımlayıcı İstatistik	32
Tablo 12: Grup İstatistikleri	34
Tablo 13: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın içinde bulunduğu sektörün durumunun kredilendirme sürecini etkilemesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu	35
Tablo 14: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın sektördeki faaliyet süresinin kredilendirme sürecini etkilemesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu	36
Tablo 15: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın ve ortakların sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mal varlığının kredilendirme sürecinde önemli olduğunun karşılaştırıldığı t testi tablosu	37
Tablo 16: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın yönetim yapısındaki kurumsallaşma düzeyinin kredilendirme sürecinde önemli olduğunun karşılaştırıldığı t testi tablosu	37
Tablo 17: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmadan temin edilen finansal bilgilerin paylaşımının kredilendirme sürecinde önemli olduğunun karşılaştırıldığı t testi tablosu	38
Tablo 18: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın geçmiş dönem performansının (negatif kayıt, dava, yasal sorumluluklar) kredilendirme sürecinde önemli olduğunun karşılaştırıldığı t testi tablosu	38

Tablo 19: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın piyasadaki algısının kredi değerlendirmesini etkilediğinin karşılaştırıldığı t testi tablosu	39
Tablo 20: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetim bilincinin tüm departmanlarda sağlandığının karşılaştırıldığı t testi tablosu	39
Tablo 21: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetimi konusunda eğitim verilmesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu	40
Tablo 22: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetim uygulamalarındaki değişikliklerin eğitimler ve duyurular ile çalışanlara zamanında aktarılmasının karşılaştırıldığı t testi tablosu	40
Tablo 23: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetimi süreci uygulamalarının çalışanların işini kolaylaştırmasının karşılaştırıldığı t testi tablosu	41
Tablo 24: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da Basel uygulamalarının bankaların risk yönetimi üzerine olumlu etkisi bulunduğunun karşılaştırıldığı t testi tablosu	41
Tablo 25: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da kredi risk talebi için erken uyarı sistemi kullanılmasının batık kredi oranını düşürmesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu	42
Tablo 26: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetimi uygulamalarının kredi ilişkisinde olduğu firmaların risk algısını etkilemesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu	42
Tablo 27: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da kullandırmış oldukları kredi teminatlarının sigortalanmasının kredi riskini düşürdüğünün karşılaştırıldığı t testi tablosu	43
Tablo 28: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da kredi kullandırılan firmaların güçlü ve zayıf yanlarının iyi analiz etmesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu	43

Tablo 29: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmaların diğer bankalarla çalışma koşullarının bankadaki risk yönetimini etkilemesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu	44
Tablo 30: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da olası risklerin zararının önceden hesaplandığının karşılaştırıldığı t testi tablosu	45
Tablo 31: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Bankanın yapısının risk almaya eğiliminin karşılaştırıldığı t testi tablosu	45
Tablo 32: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Bankanın risk yönetimi konusunda başarısının karşılaştırıldığı t testi tablosu	46
Tablo 33: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Bankada uygulanan risk yönetiminin rakiplere göre üstünlük sağladığının karşılaştırıldığı t testi tablosu	46
Tablo 34: Hipotez kararları tablosu	47

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Bankacılık Sistemindeki Risk Kaynakları	5
Şekil 2: Kredilerin Dağılımı	14

GİRİŞ

Bankalar, tasarruf sahiplerinden mevduat adı altında topladığı fonları, fon talep eden kişi ya da kurumlara kredi adı altında kullandıran finansal araçlardır. Bankaların ana faaliyet konusu olan kredileri, tasarruf sahiplerine vadesi gelen mevduatları zamanında geri ödeyebilmeleri için vadesi geldiği zaman anapara ve faiziyle birlikte tahsil etmeleri gereklidir. Kredilerin geri ödenmemesi ve sorunlu kredilerin ortaya çıkması bankaların en önemli riskidir. Burada esas önemli konu, tasarruf sahiplerinin parasını kullanarak kredi veren bankanın zamanı geldiğinde kendi yükümlülüğünü yerine getiremeyecek olmasıdır. Bankanın yönetemeyeceği risklere maruz kalması, kendi varlığını tehdit ettiği gibi faaliyetlerini yabancı kaynaklarla finanse ettiği için mevduat sahipleri ve bankaya fon sağlayan diğer kuruluşları da zararlar karşılıya bırakacaktır. Bankada başlayan söz konusu bu sorunlar kısa sürede tüm mali piyasaların sorunu haline gelebilir ve küreselleşmenin de etkisi ile ilişki içerisinde bulunduğu diğer ülkelerin mali piyasalarına kadar sıçrayabilir. Bu nedenle bankaların söz konusu kredi riskini ve faaliyetlerini sürdürebilmesi sırasında karşılaşılabileceği diğer tüm riskleri karşılayabilmesi ve yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için sermayesinden destek alması gerekmektedir. Bankanın bulundurması gereken sermaye tutarı ve nasıl hesaplanacağı gibi düzenlemeler Basel Bankacılık Düzenlemeleri kapsamında yayınlanmış olup Türkiye’de bankalar tarafında uygulanmaktadır. Türkiye’de Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından da bu düzenlemeler çerçevesinde bankaların faaliyetleri yakından takip edilerek kısıtlayıcı kararlarla kontrolsüz büyümeleri engellenmektedir.

Kredilerin oluşumunda talepler hali hazırda var olan mevcut müşterilerin yeni taleplerinden meydana geldiği gibi banka ile hiç ilişkisi olmayan yeni edinilmiş müşterilerden de gelebilmektedir. Bu aşamada, mevcut müşterilerin risk analizleri yapılırken yeni müşterilere göre çok daha avantajlı olunurken yeni müşterilerin kredi analizini yapmak çok daha zordur.

Kredi talepleri önceki yıllarda müşterilerin bankalara başvurması ile gerçekleşirken artan banka sayısı ve rekabet koşulları ile artık bankalar pazarlama kadroları aracılığıyla pazarlama faaliyetleri yürütmektedirler ve bu sayede yeni

müşteri edinimleri yapmaktadırlar. Ekonomi büyümediği ve yatırımlar artmadığı sürece mevcut kredi hacminde bir büyüme söz konusu olmayacak ve bankalar mevcut kredi potansiyelinden pay almaya çalışarak yoğun rekabet ortamında riskli işlemlere de aracılık edebileceklerdir.

Bu aşamada; kredi ilişkisine girilecek olan müşterinin banka ile ilk ilişkisinin nasıl başladığı da risk analizlerinde dikkate alınması gereken bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki;

1- Müşteri bankaya müracaat ederek talebini iletir ve banka müşterinin talebine göre kredi paketi hazırlar.

2- Banka müşteriye ulaşır, müşteri ihtiyaçlarını belirtir ve bu doğrultuda kredi paketi hazırlanır.

Birinci durumda, başvuru yapan müşteri hakkında hiçbir bilgi sahibi olunmadığı için çok daha kapsamlı bir inceleme yapılması gerekmektedir. İkinci durumda ise banka pazarlama faaliyeti öncesi yeni müşteri için bir ön hazırlık yapmaktadır ve belli kriterlere göre ön elemeyi geçirdikten sonra görüşme talebinde bulunmaktadır. Burada en önemli kaynağı mevcut müşterilerin detaylı mizanları üzerinde yapılan taramalar oluşturmaktadır. Detay mizanda bulunan alıcılar ve satıcılar kalemlerindeki yüksek hacimli alışveriş yapılan firmalar listelenmektedir, mevcut müşteriden genel bir istihbarat yapılmaktadır. Oluşan ilk izlenimin ardından firma banka pazarlama yetkilisi tarafından ziyaret edilir. Koşullar her iki taraf için uygunsa yeni müşteri için kredi teklif paketi hazırlanır.

Yukarıda bahsedilen kredi talebinin oluşma süreci çerçevesinde risk kavramı hakkında birinci bölümde detaylı bilgi verilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde, piyasa riski, kambiyo riski, operasyonel risk, kredi riski, likidite riski, faiz riski, enflasyon riski ve ülke riskleri sırasıyla incelenmiştir. Ayrıca Türkiye'deki bankacılık sektörü hakkında genel bilgilere yer verilerek banka şube ve personel sayıları, toplam kredi büyüklüğü, kredilerin dağılımı, kredilerin büyüme hızı ve takipteki kredi rakamları tablolarla gösterilmiştir.

İkinci bölümünde, bankacılık sistemindeki risk kaynaklarından kredi riski ayrıntılı olarak incelenmiş olup kredi kavramı ve unsurlarına değinilmiştir. Bankalarda ticari kredi sürecinin aşamaları irdelenmiştir.

Üçüncü bölümünde ise, bankacılıkta kredi taleplerinin değerlendirilmesinde risk algısını ölçmek amacıyla bir devlet bankası ile bir özel bankanın karşılaştırıldığı anket çalışması yapılmıştır. Örnekleme oluşturan kamu ve devlet bankasının İzmir ili şube ve bölge müdürlüklerinde çalışan toplam 200 kişiye ulaşılmıştır. Ankete katılan banka çalışanlarından risk algısını ölçmeye yönelik soruların cevaplamaları istenmiştir. Çalışanlara uygulanan ankette yer alan önermeler, literatür taramasıyla elde edilen veriler ile oluşturulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. RİSK KAVRAMI, BANKACILIK SİSTEMİNDEKİ RİSK KAYNAKLARI, TÜRKİYE'DEKİ BANKACILIK SEKTÖRÜ VE GENEL BİLGİLER

1.1. Risk Kavramı

Risk kelimesi, Fransızca ‘risque’ kelimesinden gelmekte olup, sözlük anlamı ‘bir zarara, bir kayba, bir tehlikeye yol açabilecek bir olayın ortaya çıkma olasılığıdır’ (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi, 1986).

17. yüzyılın ortalarında ünlü Fransız matematikçi Pascal kendisine sorulan bitmemiş bir şans oyununda oyuncuların biri önde iken, iki oyuncu arasındaki payın nasıl bölüşüleceği sorusu karşısında oluşturduğu mantık ve geliştirdiği teori ile bugün ulaşılabilecek risk kavramının en önemli temellerini atmıştır. Bu sayede insanların ilk rakamların yardımı ile karar verilip gelecek için tahminde bulunabilecekleri düşünülmüştür (Babuşçu, 2005, s. 5-6).

Risk kavramını daha iyi anlayabilmek için, oldukça ilintili kavramlar olan olasılığın ve belirsizliğin tanımlanması gerekebilmektedir. Olasılık, vuku bulması olası olayların toplam sayılarının, daha sübjektif olaylara karşı meydana gelme oranıdır. Olasılık kelimesi yaygın olarak iki anlamda kullanılır. Bunlardan ilki, bir inanç veya beklenti ifade ederken diğeri ise istatistikçiler tarafından yorumlanan

rastlantı veya şansla meydana gelen fiziki olaylardır (Ancombe-Aumann'dan aktaran (Emhan, 2009)). Belirsizlik, gelecekte ne olup ne olmayacağı bilgisinden yoksun şüphelerle dolu bir fikri durumdur (Vaughan-Vaughan'dan aktaran (Emhan, 2009)). Risk sözcüğü dilimizde belirsizlik kelimesiyle neredeyse eş anlamlı olarak algılanmaktadır. Ancak risk kavramı ve risk olasılığı, kendini oluşturan değişkenler yönünden nicel, belirsizlik kavramı ise nitel olarak tanımlanabilmektedir. Bu nedenle eş anlamlı olarak algılanan belirsizlik ve risk kavramlarından belirsizlik, subjektif risk ise objektif niteliklidir (B. Robins, 1966: 214-216).

Belirsizlik kavramının subjektif özelliği nedeniyle, geçmişteki gözlemlere dayalı nicel veri listesi söz konusu olmadığından, ileriye yönelik bir olay veya işlem üzerinde sayısal büyüklüğe dayalı bir olasılık hesaplanamamaktadır. Oysa risk kavramı, sayısal değerler ile karakterize edilebilen olasılık büyüklükleriyle açıklanabilmektedir. İşletme yönetimine ya da karar vericilere düşen görev, belirsizlik ve dolayısıyla riski mevcut koşullarda en aza indirmektir. Belirsizlik ortamlarında subjektif değerlendirme işlemleri içeren ileriye yönelik tahminlerdeki sapma olasılıkları, objektif değerlemelere dayalı risk olasılıklarından çok daha yüksektir (Sarıkamış, 1995, s. 142).

Bankacılık açısından risk kavramı, bankanın yatırımlarının zarara uğrama ihtimalini ifade etmektedir. Bankaların hemen hemen tüm faaliyet alanlarında aldıkları kararlar için bir risk unsuru söz konusudur. Örneğin, bankalar karlılığa ve likiditeye ilişkin kararlar alırken, mevcut belirsizliği gidermek amacıyla tahminde bulunurlar. Tahmin ile gerçekleşmenin aynı ölçülerde olmaması riski doğurmaktadır (Parasız, 2000, s. 183). Bankalarda yanlış tahminlere dayanarak alınan kararlar, sadece bankanın karlılığı için değil bankanın likiditesi içinde risk yaratır. Bankanın karlı olduğu halde ödemeleri zamanında yapamaması veya ödemeleri zamanında yapabilmesine rağmen ortaklarını memnun etmeyen bir karlılık düzeyi bankanın geleceğini tehdit eden en temel riskleridir (Kaval, 2000, s. 23).

1.2. Bankacılık Sistemindeki Risk Kaynakları

Şekil 1: Bankacılık Sistemindeki Risk Kaynakları

Kaynak: (Altıntaş, 2006, s. 6)

1.2.1. Piyasa Riski

Piyasa riski, faiz oranları, kurlar, kredi faiz farkı, hisse ve emtia fiyatlarında meydana gelen dalgalanmalar sonucu oluşan riski ifade etmektedir. Ayrıca kredi ve piyasa likiditesi riski gibi diğer finansal risklere bağlı olarak da ortaya çıkabilmektedir. Örneğin, bir tahvil ihraççısının kredi notunun düşürülmesi, söz konusu tahvilin piyasa fiyatının da düşmesine yol açabilir. Benzer şekilde nispeten likit olmayan bir menkul kıymetin başka bir hamil tarafından yüksek hacimli olarak satılması fiyatının oldukça olumsuz etkilenmesine neden olabilir. Bankalar, faaliyette bulunulan genel piyasa koşullarını ve makroekonomik koşulları, risklerin yönetimi ile kayıpları karşılayabilme kapasitesinin değerlendirilmesinde dikkate almalıdırlar. Piyasa riskinin yönetimi amacıyla sağlam ve açık bir strateji geliştirmelidirler. Bu stratejiyi geliştirirken aşağıdaki faktörleri göz önünde bulundurmalıdırlar:

a) Ekonomik koşullar, piyasa ve likidite koşulları ve bunların piyasa risklerine etkileri incelenmelidir.

b) Bankanın özellik arz eden piyasalarda pozisyon almak için yeterli birikime sahip olup olmadığı ve bu pozisyonlara bağlı piyasa riskini tanımlama, ölçme, değerlendirme, izleme, raporlama ve kontrol veya azaltma yeterliliğine haiz olup olmadığı belirlenmelidir.

c) Bankanın portföyünün içeriği ve bu portföyün daha fazla piyasa riski alınması durumunda nasıl etkileneceği incelenmelidir.

Piyasa riski stratejisi, finansal performans, piyasa riski için ayrılan sermaye ve güncel piyasa gelişmeleri de dikkate alınarak düzenli aralıklarla yönetim kurulu ve üst düzey yönetim tarafından gözden geçirilmelidir. Ayrıca, onaylanmış ve uygulamaya da olan piyasa riski stratejisi, operasyon limitleri ve pozisyon türlerinden sapmaları tespit ve rapor edecek bir süreç oluşturmalıdır (BDDK, 2015).

1.2.2. Döviz Kuru Riski

Döviz kuru riski bankaların döviz kur ve paritelerindeki değişiklik nedeniyle zarara uğraması tehlikesidir. Bankaların döviz kuru riskine maruz kalmasının sebebi bilanço veya bilanço dışı hesaplarında herhangi bir döviz cinsinden kısa veya uzun pozisyona girilmiş olmasıdır. Ülkemizde yaygın olarak döviz açık veya fazlasını anlatmak üzere açık veya fazla pozisyon olarak da ifade edilen dengesizlik hallerinden birincisi, bankanın döviz cinsinden borçlarının döviz cinsinden varlıklarını aşmasını, ikincisinde ise bankanın döviz varlıklarının döviz borçlarından daha fazla olması halini ifade etmektedir (Altıntaş, 2006, s. 197).

Bankanın döviz kuru riskine maruz kalması için mutlaka açık pozisyonda olması yani döviz açığının bulunması şart olmayıp, bilanço içi veya bilanço dışı hesaplarda herhangi bir döviz cinsinden varlıklar ve vadeli alımlar veya borçlar ve vadeli satımlar lehine oluşacak herhangi bir dengesizlik kur riski doğurmaktadır (Altıntaş, 2006, s. 199).

1.2.3. Operasyonel Risk

Operasyonel risk, banka içi kontrollerdeki aksamalar sonucu hata ve usulsüzlüklerin gözden kaçmasından, banka yönetimi ve personeli tarafından zaman ve koşullara uygun hareket edilememesinden, banka yönetimindeki hatalardan, bilgi teknolojisi sistemlerindeki hata ve aksamalar ile deprem, yangın ve sel gibi felaketlerden veya terör saldırılarından kaynaklanabilecek zarar olasılığı olarak tanımlanmaktadır (Türkiye Bankalar Birliği, 2015).

Basel Komitesi operasyonel risk kayıp olay türlerini yedi başlık altında belirlemiştir;

- Dahili suiistimal eylemleri: İçeriden en az bir kişiyi iştirak ettiği; farklı davranma ve ayrımcılık eylemleri hariç, dolandırma, zimmete geçirme ya da ilgili yönetmelikler, kanunlar veya şirket politikasını ihmal etme gibi eylemlerden kaynaklanan zararlardır.
- Harici suiistimal eylemleri: Bir üçüncü şahsın ika ettiği; dolandırma, zimmete geçirme ya da ilgili yönetmelikleri, kanunları ihlal etme gibi eylemlerden kaynaklanan zararlardır.
- Çalışma/istihdam uygulamaları ve işyeri emniyeti: Çalışma, sağlık ve emniyet kanunları veya sözleşmelere aykırı eylemler, bedensel yaralanma tazminat taleplerinin ödenmesi veya farklı davranma/ayrımcılık eylemlerinden kaynaklanan zararlardır.
- Müşteriler, ürünler ve iş uygulamaları: Belirli müşterilere karşı üstlenilen mesleki yükümlülüklerin bilmeden veya ihmal sonucunda yerine getirilmemesinden ya da bir ürünün niteliği veya tasarımından kaynaklanan zararlardır.
- Fiziksel malların hasarları: Doğal afetler veya başka olaylar nedeniyle fiziksel mal ve varlıkların kaybolması veya hasar görmesinden kaynaklanan zararlardır.
- İşin kesintiye uğraması ve sistem arızaları,
- İşlemler, teslim ve süreç yönetimi: İşlemlerin hatalı yapılmasından veya hatalı süreç yönetiminden ya da alım-satım işlemlerinin karşı tarafıyla ve satıcılarla ilişkilerden kaynaklanan zararlardır (BİS, 2015).

Bankalar sık karşılaştıkları küçük operasyonel risklere karşı gerekli önlemleri kolaylıkla almaktadır. Ancak küresel düzeyde, bilişim teknolojisini üst düzeyde kullanarak 7 gün 24 saat hizmet sağlayan, karmaşık ürün ve süreçlerin kullanıldığı, satın alma ve birleşmelere sahne olan, belirli hizmetlerin taşeronlara devredildiği bankacılık sektörünün büyük zararlara yol açabilecek operasyonel risklere maruz olduğu açıktır. Risk yönetimi sistemlerinin karşılaşılabilecek beklenmeyen ve sıra dışı operasyonel risklere karşı gerekli önlemleri almış olması ve makul düzeyde bir sermayenin banka bünyesinde bulundurulmasını sağlaması gerekmektedir (Türkiye Bankalar Birliği, 2015).

1.2.4. Kredi Riski

Kredi riski, banka müşterisinin yapılan sözleşme gereklerine uymayarak yükümlülüğünü kısmen veya tamamen zamanında yerine getirememesi sonucunda ortaya çıkan risktir (Dağ, 2008, s. 14).

Kredi riski almadan, bankacılık faaliyetlerinde bulunmak hemen hemen imkânsızdır. Teorik olarak kredi riski almadan veya sıfıra yakın kredi riski ile yapılabilecek tek bankacılık işlemi toplanan kaynakların, ulusal para cinsinden devlet hazinesine veya merkez bankasına borç verilmesidir (Altıntaş, 2006, s. 359).

Kredi riski yönetimindeki temel amaç; kredileme faaliyetlerini mevzuat hükümlerini de gözeterek etkin ve karlı bir şekilde sürdürürken karşılaşılabilecek kredi zararlarını banka sermayesiyle münasip bir şekilde minimumda tutmak olmalıdır. Bunu gerçekleştirmenin başlıca yöntemi ise sağlıklı bir kredileme ve risk takip süreci oluşturarak, faaliyetlerin yasal ve ihtiyati limitler dahilinde sürdürebilmesi ve kredi riskini olabildiğince hassas bir şekilde ölçerek, üstlenilen kredi riski için sermayeden tahsisat yapmak ve gerektiğinde sermaye artırımını, risk azaltıcı veya transferi için harekete geçmektir (Altıntaş, 2006, s. 361).

1.2.5. Likidite Riski

Likidite riski bankaların nakit akışlarındaki dengesizlikler nedeniyle nakit çıkışlarını tam olarak ve zamanında karşılayacak düzeyde nakit mevcuduna veya nakit girişine sahip olmaması sonucu ortaya çıkan risktir (BDDK, 2015).

Likidite riski, bir bankanın menkul kıymet satışı veya yeniden borçlanma yoluyla uygun maliyetli nakit sağlama zorluğu içerisine girmesi durumudur. Bu risk banka müşterilerinin hesaplarındaki paralarını çekmesi ve bankanın nakit kaynaklarının yer aldığı İnterbank piyasalarına ve/veya uluslararası finans piyasalarına girip kaynak sağlayamaması durumunda büyür (Mandacı, 2003, s. 72).

Likidite riski iki şekilde ortaya çıkar. Bunlar; varlık likiditesi riski ve tonlama likiditesi riskidir. Varlık likiditesi riski, piyasa/ürün likiditesi olarak da bilinir ki, bu riskli işlem geçerli piyasa fiyatında gerçekleştirilmediğinde ortaya çıkar. Nakit akım riski olarak da bilinen tonlama likiditesi riski, erken likidasyona zorlayan, bu nedenle de kayıtlı kayıpları, realize edilmiş kayıplara dönüştüren ödeme yükümlülüklerini yerine getirmedeki yetersizliği ifade eder (Usta, 2005, s. 238).

1.2.6. Faiz Riski

Faiz riski, bir bankanın bugünkü ve gelecekteki gelirlerinin ve sermayesinin olumsuz faiz oranı değişimlerine maruz kalmasıdır. Faiz oranlarındaki dalgalanmalar banka gelirlerine net faiz gelirinin ve diğer faize duyarlı gelir ve gider düzeylerinin değişmesi şeklinde etki ederken, bu dalgalanmaların sermaye üzerindeki etkisi bankanın nakit akımlarının zamanlamasının ve gelecekteki nakit akımlarının net bugünkü değerinin değişmesiyle ortaya çıkmaktadır (Şakar, 2002, s. 37).

Faiz riski, sadece faiz oranındaki hareketlerden değil bankanın bilançosundaki aktif ve pasif kalemlerinin vade uyumsuzluklarından da kaynaklanabilir. Bankalar aktif ve pasiflerinin faiz oranlarını farklı zamanlarda yeniden ayarlamaktadırlar. Bu durum bankaların net faiz gelirlerini piyasa faiz oranlarının değişimine maruz bırakmaktadır. Faiz oranı riskinin büyüklüğü, aktif ve pasif oranları yeniden ayarlanırken aralarındaki vade uyumunun derecesine bağlı olarak değişmektedir. Bu durum faiz oranı riskinin oluşmasına kaynaklık eden risk unsurlarından birisi olan yeniden fiyatlandırma riskini ifade etmektedir. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de geleneksel olarak uzun vadeli aktiflere fonlamak için kısa vadeli fonların kullanılması bu riskin oluşmasındaki en büyük etkidir (Yavuz, 2002, s. 41).

1.2.7. Enflasyon Riski

Bankalar, finansal piyasalarda üstlendikleri aracılık faaliyetleri dolayısıyla, genel fiyat değişimlerine karşı son derece hassas olan ve satın alma gücü eriyebilen finansal araçlar ile çalışmaktadırlar. Fiyatlardaki değişmeler sonucu beklenen getirilerde belirsizlikler doğmaktadır. Dolayısıyla, bankacılık sistemi faaliyetlerini sürdürürken birçok riskle karşı karşıya kalmaktadır (Okay, 2002, s. 101).

Bankalar, öz kaynakları oranında karlı kabul edildikleri için, enflasyonun çok gerisinden takip eden öz kaynak karlılıkları, öz kaynakların bankaları taşıyamamalarına neden olmaktadır. Enflasyon dolayısıyla, bankalar şiddetli bir öz kaynak erimesi riski ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Doğan ve Sarsel, 1996, s. 16).

1.2.8. Ülke Riski

Ülke riski; ekonomik, sosyal ve siyasi koşulları etkileyen olaylar veya belirsizlikler nedeniyle yabancı bir ülkedeki borçluların yurt dışı yükümlülüklerini ifa edememeleri veya bundan kaçınmaları sonucunda portföyünde ilgili ülkedeki borçluların doğrudan veya dolaylı riskini taşıyan herhangi bir bankanın maruz kaldığı zarar olasılığını ifade etmektedir. Ülke riski, bankalarda yalnızca yurt dışı krediler bazında ortaya çıkmaz, yurt içinde yer alan bir borçlunun ödeme gücünün yabancı bir ülkede gerçekleşen olaylardan etkilenmesi gibi durumlarda ülke riski kapsamında bankalarca dikkate alınmalıdır. Bankaların ülke riski yönetimine ilişkin uygulamaları yeterli düzeyde detaylandırılmış olmalıdır ve bu kapsamda özellikle yüksek düzeyde risk alınan ülkelere yönelik özel nitelikli değerlendirme süreçlerinin tesis edilmesi önem arz etmektedir (BDDK, 2015).

1.3. Türkiye'deki Bankacılık Sektörü ve Genel Bilgiler

1.3.1. Banka ve Şube Sayısı

31.12.2014 tarihi itibarıyla Türkiye Bankacılık Sisteminde 34 adet mevduat bankası ve 13 adet kalkınma ve yatırım bankası olmak üzere toplam 47 adet banka bulunmaktadır.

Tablo 1: 31.12.2014 Tarihi İtibariyle Banka ve Bankaların Şube Sayıları

	Banka Sayısı	Yurtiçi Şube	Yurtdışı Şube
MEVDUAT BANKALARI	34	11064	81
- Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	3	3466	33
Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	-	1681	25
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	-	895	5
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O	-	890	3
- Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	11	5395	40
Adabank A.Ş.	-	1	0
Akbank T.A.Ş.	-	973	1
Anadolubank A.Ş.	-	108	0
Fibabanka A.Ş.	-	67	0
Şekerbank T.A.Ş.	-	312	0
Tekstil Bankası A.Ş.	-	44	0
Turkish Bank A.Ş.	-	18	0
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	-	545	5
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	-	993	8
Türkiye İş Bankası A.Ş.	-	1333	25
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	-	1001	1
- Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları	19	2202	8
Alternatifbank A.Ş.	-	64	0
Arap Türk Bankası A.Ş.	-	7	0
Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Turkey A.Ş.	-	1	0
Burgan Bank A.Ş.	-	58	0
Citibank A.Ş.	-	8	0
Denizbank A.Ş.	-	715	1
Deutsche Bank A.Ş.	-	1	0
Finansbank A.Ş.	-	657	1
HSBC Bank A.Ş.	-	287	4
ING Bank A.Ş.	-	314	2

Odea Bank A.Ş.	-	48	0
Rabobank A.Ş.	-	1	0
Turkland Bank A.Ş.	-	33	0
Bank Mellat	-	3	0
Habib Bank Limited	-	1	0
Intesa Sanpaolo S.P.A.	-	1	0
JPMorgan Chase Bank N.A.	-	1	0
Societe Generale (SA)	-	1	0
The Royal Bank of Scotland Plc.	-	1	0
- TMSF'ye Devredilen Mevduat Bankaları	1	1	0
Birleşik Fon Bankası A.Ş.	-	1	0
KALKINMA VE YATIRIM BANKALARI	13	41	0
- Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3	22	0
İller Bankası A.Ş.	-	19	0
Türk Eximbank	-	2	0
Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.	-	1	0
- Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	6	15	0
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	-	8	0
Diler Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
GSD Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	-	1	0
Nurol Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	-	3	0
- Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4	4	0
Bank Pozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	-	1	0
Merrill Lynch Yatırım Bank A.Ş.	-	1	0
Pasha Yatırım Bankası A.Ş.	-	1	0
Standart Chartered Yatırım Bankası Türk A.Ş.	-	1	0

Kaynak: (Türkiye Bankalar Birliği, 2015).

1.3.2. Personel Sayısı

31.12.2014 tarihi itibariyle Türkiye Bankacılık Sisteminde 98.274 erkek, 102.612 kadın çalışan olmak üzere toplam 200.886 kişi istihdam edilmektedir (Türkiye Bankalar Birliği, 2015).

1.3.3. Toplam Kredi Büyüklüğü

31.12.2014 tarihi itibariyle Türkiye Bankacılık Sisteminde toplam kredi büyüklüğü 1.250.255 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında toplam krediler 2012 yılına göre yüzde 31.84 artış gösterirken 2014 yılında ise toplam krediler 2013 yılına göre yüzde 18.19 artış göstermiştir.

Tablo 2: Bankacılık Sektörü Toplam Kredi Büyüklüğü

Krediler	Milyon TL		
	31.12.14	31.12.13	31.12.12
- Türk Parası Krediler	885.175	757.605	591.853
- Yabancı Para Krediler	365.080	300.222	210.505
Toplam	1.250.255	1.057.827	802.358

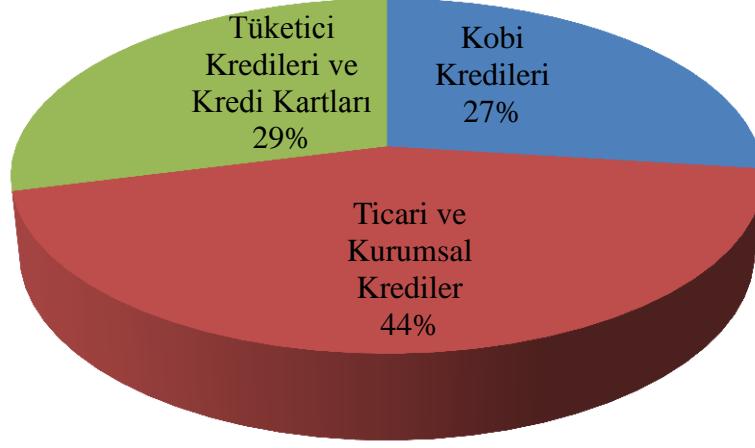
Kaynak: (BDDK, 2015).

1.3.4. Kredilerin Dağılımı

31.12.2014 tarihi itibariyle Türkiye Bankacılık Sisteminde kredilerin içerisinde ticari ve kurumsal kredilerin payı yüzde 44, Kobi kredilerinin payı yüzde 27 ve tüketici kredilerinin payı yüzde 29'dur.

Şekil 2: Kredilerin Dağılımı

Kredilerin Dağılımı

Kaynak: (BDDK, 2015).

1.3.5. Takipteki Krediler

31.12.2014 tarihi itibariyle Türkiye Bankacılık Sisteminde takipteki kredilerin brüt tutar 36.320 Milyon TL'dir. Aynı tarih itibariyle kredilerin takibe dönüşüm oranı yüzde 2.85 olarak gerçekleşmiştir. Aralık 2013 takibe dönüşüm oranı 2.75, Aralık 2012 takibe dönüşüm oranı ise 2.86 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3: Bankacılık Sektörü Takipteki Krediler

Takipteki Krediler	Milyon TL		
	31.12.14	31.12.13	31.12.12
Takipteki Krediler (Brüt)	36.320	29.305	23.429
Ayrılan Karşılık	26.699	22.303	17.210
Net Takipteki Krediler	9.621	7.002	6.218

Kaynak: (BDDK, 2015).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KREDİ KAVRAMI, UNSURLARI VE KREDİ RİSKİ, BANKALARDA TİCARİ KREDİ SÜRECİ

2.1. Kredi Kavramı, Unsurları ve Kredi Riski

Bankalardaki ticari kredi süreci konusuna girmeden önce kredi kavramı, unsurları ve kredi riski anlatılacaktır.

2.1.1. Kredi Kavramı

Genel anlamı ile kredi, mevcut bir satın alma gücünden, belirli bir süre ile başkası lehine vazgeçmektir (Tekinalp, 1988, s. 350).

Bankacılık açısından kredinin tanımı, kredi değerliliği konusunda bir karara ulaşabilmek için gerekli ve ilgili görülen çeşitli bilgi ve etkenlerin değerlendirilmesi sonucunda kredi talebinde bulunan bir gerçek ya da tüzel kişiye, yasalar ve banka kredi politikası göz önünde bulundurularak, ihtiyaca uygun düşecek tutar ve vadede para, garanti veya kefalet vermek şeklinde tanınan olanak ya da limittir (Parasız, 2007, s. 331).

19.10.2005 tarihinde kabul edilen 5411 sayılı kanunun 48. maddesine göre bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayri nakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayri nakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu kanun uygulamasında kredi sayılır (Resmi Gazete, 2015).

2.1.2. Kredinin Unsurları

Banka kredi politikasının temelini oluşturan kredinin unsurları; süre, güven, risk ve gelirlerdir (Kavcıoğlu, 2003, s. 68).

- Süre unsuru; Kredinin istenilen sürede geri dönmesi hem güvenlik hem de bankanın karlılığı açısından önemlidir. Kredinin geri dönüş zamanı uzadıkça, geleceğin belirsizliğinden dolayı risk artacaktır. Riskin artması bu krediyi kullanan açısından maliyetin, kullandıran açısından da getirinin yükselmesi anlamına gelmektedir (Aydın, 2006, s. 130).
- Güven unsuru; Para, mal, itibar gibi değerler belli bir süre sonra geri alınmak suretiyle verilirken, arada güven unsurunun bulunması gerekir. Kredi alan kişi ve kurumun banka nezdinde bir saygınlığı olmalıdır. Çünkü güven kredinin temel unsurudur. Borç verirken; borçlu borcunu vadesinde ödemek ister mi? Borçlunun vadesinde borcunu ödeme gücü olacak mı? Borçlu borcunu vadesinde ödemediği takdirde, borçluyu ödemeye zorlamak mümkün mü? sorularına cevap aranır (Caymaz, 1989, s. 20).
- Risk unsuru; Bankacılıkta risk, verilen bir kredinin ya da girilen bir taahhüdün tahsil edilmesine ve yerine getirilmesine kadar meydana gelmesi olası tehlikedir (Gökçek, 1994, s. 12).
- Gelir unsuru; Krediler, bankanın en önemli gelir sağlayan varlık kalemidir. Kredinin geliri faiz ve komisyondan oluşmaktadır. Bazı durumlarda maliyetin altında faiz oranıyla kredi kullandırıldığı durumlar da olabilir. Ama bu durumların mutlaka farklı bir nedeni vardır. Bankalar bir firmaya verdikleri bir krediden gelir elde edememiş olabilirler ama buna karşılık başka bir bankacılık ürününden kazandıkları gelirle bunu telafi edeceklerdir (Yüksel, 1992, s. 98).

2.1.3. Kredi Riski

Kredi riski, kredi verenin, borcun ödenmemesi veya geç ödenmesi sonucu zararlarla karşılaşma olasılığıdır (Coyle' den aktaran (Şimşek, 2007, s. 6)).

Kredi riski kendi içinde ayrıma tabi tutulduğunda çeşitli risklerle karşılaşmaktadır. Bunlar 'esas kredi riski', 'yazılma riski', 'yerleşme riski',

dokümantasyon riski’, ‘olay riski’, ‘operasyonel risk’ ve ‘politik risk’tir (Thygerson’dan aktaran (Özçelik, 2006, s. 13)):

- Esas Kredi Riski: Borçlananın borç sözleşmesindeki şartlara uymamasından dolayı kaynaklanan risktir. Bu, borç veren için bir kayıpla sonuçlanabilmektedir, dolayısıyla borç veren kendini garantiye almak için borç sözleşmesi şartlarını sıkılaştırabilmektedir. Kefalet, teminat vb. araçlar saf kredi riskini azaltmak için kullanılmaktadır.
- Yazılma Riski: Finansal kıymetler bankalar tarafından ikincil piyasada alınıp satılmaktadır. Bu kıymetlerin ikincil piyasada işlem görmeleri sırasında alıcının kredi standartları ile uyuşmaması yazılma riski olarak nitelendirilmektedir.
- Yerleşme Riski: Sözleşmenin taraflarından birinin sözleşmeyi tamamlamaktan kaçınması sonucu ortaya çıkmaktadır. Yerleşme riskinin nedeni fiyat oynaklığıdır. Fiyat oynaklığı arttıkça yerleşme riski de artmaktadır.
- Dokümantasyon Riski: Borç sözleşmesinin dokümantasyonunun iyi hazırlanmaması nedeni ile ortaya çıkan bir risk çeşididir. Bu riski azaltmanın yolu sözleşmelerin standardizasyonu ve bu yoldaki çalışmaların devamlılığıdır.
- Olay Riski: Mülkiyet, sermaye yapısı, kontrol ve ticari aktiviteler açısından firmada meydana gelen beklenmedik gelişmeler sonucu krediler için oluşan risk şeklinde tanımlanmaktadır.
- Operasyonel Riski: Yönetim kaynaklı sorunlar nedeniyle kredi işlemlerinde zararla karşılaşılabilme riskidir.
- Politik Risk: Ülkenin diğer ülkeler ile izlediği politikalar, ülkede geçerli kanunlar, düzenlemeler vb. piyasaları etkilediği gibi bankalar için kredi ve borç sözleşmelerini de etkilemekte ve bu da politik risk olarak nitelendirilmektedir.

Bankalar geri ödenmeyen krediler için karşılık ayırarak bu karşılıkları net faiz gelirinden düşmektedirler. Bu da, bankaların karını azaltıcı bir etki yaratmaktadır. Firmalar, kredi ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile bankalardan kredi talep

etmektedirler. Aldıkları kredileri vadesinde ve önceden ayarlanmış faiz ile beraber geri ödemek durumundadırlar. Türkiye şartlarında yüksek enflasyon nedeni ile faiz oranları çok yüksek seviyelerde seyretmektedir. Bu durum borçlanma maliyetlerini de yükseltmektedir. Finansman maliyeti artan firmalar ekonomik ilerleme sağlandığı sürece bir sorunla karşılaşmamaktadırlar. Ancak, ekonomi resesyona girdiğinde, firmaların maliyetlerini karşılayan faaliyet karları düşmekte ve uzun vadede iflaslar meydana gelebilmektedir. Bu sonuç, bankaların batık kredilerin artmasına sebep olmaktadır. Böylece, bankaların karlılıklarında bozulmalar baş göstermektedir ve muhtemel zararlara dönüşmektedir (Okay, 2002, s. 104).

Kredi riskinin iyi yönetilmesi bankalar açısından önem arz etmektedir. Kredi risk yönetiminin amacı, uygun parametreler içinde bankanın maruz kalabileceği riskleri yöneterek bankanın risk ayarlı getirisini maksimize etmektir. Bankalar hem tüm kredi portföyünün taşıdığı riskleri hem de tek tek her kredinin taşıdığı riski yönetmelidir. Bunun yanında kredi risklerinin diğer risklerle ilişkisini de dikkate almaları gerekmektedir. Kredi riskinin etkin bir şekilde yönetimi; risk yönetiminde kapsamlı bir risk yaklaşımının önemli unsurlarından biridir (Tuba Kale Korkmaz, 2004, s. 54).

Basel komitesinin 1999 yılında yayınladığı ‘Principles for the Management of Credit Risk’ adlı dokümanda kredi risk yönetimi sürecinin aşamaları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (BİS, 2015):

- Kredi riski ile ilgili çevresel ortamının oluşturulması,
- Kredi verme sürecinin etkin biçimde işlemesi,
- Kredi riskinin tanımlanması, yönetimi, ölçümü ve izleme işlevlerinin sürdürülmesi,
- Kredi riski ile ilgili içsel ve dışsal olarak yeterli kontrolünün sağlanmasıdır.

2.2. Bankalarda Ticari Kredi Süreci

Bankalarda kredilendirme süreci, kredi talep eden müşteri ile ilk ilişkiye geçilmesiyle başlayan ve kredinin anaparası ile tüm faiz, komisyon vb. ek ödemelerinin yapılarak (veya verilen garantinin sona ermesiyle) teminatların serbest

bırakılması ve ilişkinin tasfiye edilmesi ile sona eren bir zaman dilimini ve bu zaman dilimi içerisinde yapılan tüm işlemleri kapsayan bir süreçtir (Şakar, 2002, s. 63).

2.2.1. Kredi Müşterisiyle İlk Görüşme

Kredi müşterisi ile ilk görüşme aşaması, iki şekilde oluşmaktadır. Şöyle ki;

1- Müşteri bankaya müracaat ederek talebini iletir ve banka müşterinin talebine göre kredi paketi hazırlar.

2- Banka müşteriye ulaşır, müşteri ihtiyaçlarını belirtir ve bu doğrultuda kredi paketi hazırlanır.

Birinci durumda, başvuru yapan müşteri hakkında hiçbir bilgi sahibi olunmadığı için çok daha kapsamlı bir inceleme yapılması gerekmektedir. İkinci durumda ise banka pazarlama faaliyeti öncesi yeni müşteri için bir ön hazırlık yapmaktadır ve belli kriterlere göre ön elemelerden geçirdikten sonra görüşme talebinde bulunmaktadır. Burada en önemli kaynağı müşterilerin detaylı mizanları üzerinde yapılan taramalar oluşturmaktadır. Detay mizanda bulunan alıcılar ve satıcılar kalemlerindeki yüksek hacimli alışveriş yapılan firmalar listelenmektedir, müşteri hakkında genel bir istihbarat yapılmaktadır ve oluşan ilk izlenimin ardından müşteri banka pazarlama yetkilisi tarafından ziyaret edilir ve sonuç her iki taraf için de uygun ise yeni müşteri için kredi teklif paketi hazırlanır.

Müşteriye ilişkin bilgilerin elde edilmesi, ihtiyaç ve imkanların doğru tespit edilebilmesi açısından çok önemli bir süreçtir. Müşteri ziyaretleri pazarlama personeline bir formalite olarak algılanmamalıdır, hem müşterinin mevcut ve potansiyel ihtiyaçlarının ve hem de faaliyet konuları ile ilgili olarak kullandığı ofis, dükkân, tesis ve depoların yerinde görülmesinin, kredibilitenin doğru tespit edilmesi için çok önemli olduğu bilinmelidir (Yazıcı, 2011, s. 36).

2.2.2. İstihbarat İşlemleri

Kredinin geleceğinin güvencede olması ve riskin vadesinde tahsil edilebilmesi, müşterinin ve onun kredi limitinin en iyi şekilde tespiti ve işletmelerin

tanınması ancak yapılacak iyi bir istihbarat ile sağlanmaktadır. Bu açıdan istihbarat çalışmaları bankalar için büyük önem taşımaktadır (Öztürk, 2005, s. 4).

Banka kredi talebi ile müşteri hakkında bilgi toplamaya başlar. Kredi müşterisi daha önceden banka ile çalışmamış ise toplanacak bilginin derinliği ve genişliği artmaktadır. Toplanacak bilgiler, müşterinin iş konusu, ortakları, sermaye yapısı, yönetimde etkin olan ortak, yönetim kadrosu, başka bankalarla ilişkileri, mevcut kredi limit ve riskleri, geciken ödemeleri vb. konularda olmaktadır. Ön istihbarat denilen bu çalışma, öncelikle firmanın bankanın kredilendirme ön koşullarına uymadığının tespiti için yapılmaktadır (Şakar, 2002, s. 64).

Müşteri ile ilgili daha detaylı istihbarat çalışmasının yapılması gerekli olduğu hallerde banka aşağıdaki sorgulamaları yapmaktadır.

- TCMB risk santralizasyon kayıt sorgulamaları (memzuç kayıtları)
- İstihbarat personellerince karşılıklı yapılan sorgulamalar
- Tapu kayıtlarından yapılan sorgulamalar
- Mahkeme kayıtlarından yapılan sorgulamalar
- Araç, plaka ve gemi sicil kütüğü sorgulamaları
- İnternet, gazete ve dergilerden yapılan sorgulamalar
- Teyit ve bilgi amaçlı aramalar ile yapılan sorgulamalar (Yazıcı, 2011, s. 46)

2.2.3. Kredi Çalışması İçin Evrak Temini

Kredi çalışmasının yapılabilmesi için firmadan temin edilmesi gerekli olan evrak listesi şöyledir;

- Son 3 yıllık bilanço, kar/zarar tablosu, açıklayıcı dip notları, son yıl mizanı, fon akım tablosu, yılsonu detay mizan,
- Şirket ana sözleşmesine ilişkin ticaret sicil gazeteleri (kuruluş ve değişiklikler),
- Vergi levhası,
- Ortak ve kefillere ait imza sirküleri,
- Oda kayıt belgesi,
- Ortak, kefil ve firmalara ait menkul ve gayrimenkul bilgileri,

- Ortak ve kefillere ait kimlik fotokopileri,
- Son cari dönem geçici vergi beyannamesi ve tahakkuk fişi,
- Son genel kurula ilişkin haziran cetveli,
- Teşvik belgeleri,
- Kapasite raporu,
- Kalite belgeleri,
- Proje statü raporu/bitene ve devam eden işler listeleri (Taahhüt firmalarından)
- Fizibilite raporları (Yazıcı, 2011, s. 43-44)

2.2.4. Kredi Analiz Çalışması

Kredi analizi ile kredi talep eden müşteriye belirli bir süre ve belirli bir tutarda verilecek kredinin taşıdığı risk belirlenmeye çalışılmaktadır. Her kredi farklı miktarda da olsa bir geri dönmeme olasılığı, başka bir ifadeyle kredi riski taşır. Kredi analizi, talep edilen kredinin risk derecesini belirleyeceği gibi, kredi müşterisinin mali durumu ve ekonomik faaliyetlerinin, banka kaynakları ve kredi politikası göz önünde tutularak incelenmesini de içerir. Kredi analizinin temel amacı, kredi talep edenin, krediyi sözleşme şartlarına uygun olarak geri ödeme kapasitesine ve arzusuna sahip olup olmadığını saptamakla birlikte, işletmenin finansman gereksinimine uygun tutara ve vadede kredi verilmesini sağlamaktır. Bankalar, müşterilerinin kredi değerliliğinin ölçülmesinde ve açılacak kredilerin belirlenmesinde ilke ve standartlara göre hareket ederler. Ticaret ve yatırım bankaları tarafından kullanılan ve banka açısından riskleri en aza indirgeyen bu ilkeler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Aydın, 2006, s. 153).

- Karakter; borçlunun itibarını, ödeme ahlakını yansıtmaktadır. Müşterinin ticari geçmişi, kredinin geleceğini etkileyen önemli bir unsurdur. Karşılıksız çek ve protesto bilgileri, kredi kullanan tarafın ödeme alışkanlıkları hakkında önemlidir.
- Kapasite; firma ya da bireyin ekonomik faaliyetlerinden gelir yaratma kapasitesini, borçlunun krediyi geri ödeme gücünü gösterir. Bunun için mali analizde, işe hâkimiyet ve deneyim göz önüne alınır. Bir işletmenin geçmiş performansı, ileride yapacağı işlerle ilgili ipucu verir.

- Sermaye; müşterinin finansal yeterliliğinin göstergesidir. Sermayesinin yeterliliği yanı sıra, sermayenin etkin kullanılıp kullanılmadığı da değerlendirilmelidir.
- Teminat; kredinin riskini belirleyen ve riskini azaltan bir unsurdur. Kredi türü ile teminatın yapısının uyumlu olması da çok önemlidir.
- Koşullar; İşletmelerin aldıkları kredilerin geri ödenmesi, uzun ve kısa dönemde ekonomik durumdaki gelişmelerden de etkilenir. Bu nedenle, ülkenin ve sektörün içinde bulunduğu durum göz önüne alınmalıdır (Eski, 2013, s. 65).

2.2.4.1. Sektör Analizi

Her bir sektörün kendine özgü yapısı ve dinamiği vardır. Buna göre her bir sektörün performans ölçütü de farklı olacaktır. Örneğin, perakende sektöründe metre kare başına düşen satış tutarı önemliyken, otomotiv sektöründe bir araba montajı için gereken iş saati önemlidir. Diğer taraftan, bir şirketin pozisyonu, faaliyet gösterdiği sektörün hayat devresine göre değişecektir. Örneğin, henüz başlangıç aşamasında olan bir sektörde rekabet yoğun ve teknolojik gelişmeler çok hızlıdır. Genel sektör şartları, firmaların etkileme olasılığına sahip olmadığı, talepteki değişiklikler, girdi maliyetleri, yeni düzenlemeler, vergiler gibi hususları içerir. Bir sektörün ekonomik yapısı firmanın operasyonel yapısını da etkiler. Bazı firmalar gelirlerini etkileyen devresel veya mevsimsel faktörlere maruz kalabilir (Türkiye Bankalar Birliği, 2015).

Kredi verenler, bir firmanın sektör pozisyonunu ve çevrede değişen dışsal eğilimlere karşı nasıl karşılık verdiğini ölçmek için muhtelif teknikler kullanırlar. Porter Modeli bu amaçla sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Model, firmanın pozisyonunun Porter, tarafından borçlunun uzun dönemli karlılık ve sektör cazibesi üzerinde kritik öneme sahip olduğu ifade edilen beş adet rekabetçi güç karşısında analiz edilmesine dayanır. Bu beş güç sektöre yeni giriş tehlikesi, ikameler, tedarikçilerin pazarlık gücü, alıcıların pazarlık gücü, rekabetin yoğunluğu şeklinde sıralanmaktadır. Bir firmanın güncel ve gelecekteki pozisyonunu analiz ederken kredi analisti, firmanın sektör içinde rekabet araçlarını ne şekilde kullanmayı planladığını anlamalıdır (Türkiye Bankalar Birliği, 2015).

2.2.4.2. Müşteri Analizi

Müşteri analizi, mali analiz, finansal olmayan analiz ve derecelendirme olarak üç aşamada yapılmaktadır.

2.2.4.2.1. Mali Analiz

Mali analiz, bir işletmenin mali durumunun ve mali yönden gelişiminin yeterli olup olmadığının anlaşılması için mali tablolarının detaylı olarak incelenmesidir. Mali tablo kalemlerindeki değişiklikler ve kalemler arasındaki ilişkiler zaman içerisinde farklılık gösterebilir. Mali analizin amacı, söz konusu verilerin incelenerek finansal karar alıcılarının yatırım kararlarında kullanabilecekleri tahmini verilere dönüştürülmesinin sağlanmasıdır. Mali analiz ile işletmenin mali durumu ve faaliyet sonuçları hakkında kullanıcılara bilgi aktarılması amaçlanmaktadır. Mali analiz sırasında, işletmenin geçmiş performansı ile gelecekteki finansal performansı bir arada değerlendirilir. Mali analiz, iş veya yönetim riskine yönelik birçok konuda sebep sonuç ilişkisinin kurulmasına destek olur (Eski, 2013, s. 78-79).

Genel olarak işletmelerin mali durumu ve faaliyet sonuçları, finansal açıdan yeterli olup olmadığını saptamak ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunabilmek için mali tablolarda yer alan hesaplar arasındaki ilişkiler ve bunların yıllar içindeki gelişimleri, uzman kredi analistleri tarafından incelenmektedir. Bu incelemelerde, işletmelerin yükümlülüklerini yerine getirmesi, yeterli karlılık seviyesine ulaşması, likidite durumu, finansman yapısı ve mali tabloların firmaların faaliyetlerini yansıtmayı yansıtmadığı tespit edilir. Tüm bunların tespitinde, gerek işletme sahiplerinin gerekse kredi sağlayan kuruluşların başvurdukları en önemli yöntemlerin başında, finansal analiz yöntemi gelmektedir (Göğebakan ve Arda, 2003, s. 61).

Mali analiz yoluyla sağlanan bilgiler, firma yönetimi ile ilgili çeşitli konularda alınan kararların temelini oluşturduğu gibi sağlıklı bir planlama için de gereklidir. Firmanın mali durumu ile faaliyet sonuçlarının değerlendirilebilmesi, firmanın amaçları ile uyumlu kararlar alınabilmesi için finans yöneticisinin elinde analitik araçlar bulunmalıdır (Akgüç, 2011, s. 54).

Mali Analiz Teknikleri dört tanedir. Bunlar (Eski, 2013, s. 80:89),

- Yatay analiz; dinamik bir analiz yöntemidir. Birden fazla dönemi içeren finansal tablolar alınarak ortaya çıkan artış ve azalışlar hem mutlak değer hem de yüzde olarak hesaplanır. Yatay analiz, yeni açıklanmış mali tablolarda yer alan kalemlerin geçmişteki aynı dönemdeki mali tablo kalemlerine bölünmesi ile elde edilen oranlar yardımıyla yapılır. Yatay analizin en büyük üstünlüğü, incelenen işletmenin gelişme yönü hakkında bir görüş vermesidir. Ayrıca yatay analiz, işletmenin gelecekteki gelişimi hakkında tahminler yapabilmek için faydalıdır.
- Dikey analiz; bir işletmenin bilanço ya da gelir tablosunda yer alan kalemlerin, kendi grupları ve genel toplam içerisinde ne kadarlık bir yüzdeye sahip olduğunun tespiti ve yorumudur. Dikey analiz, bir işletmenin bir veya daha fazla hesap dönemine ait bilançosunun aktif ve pasif toplamının 100 olarak kabul edilip aktif ve pasif kalemlerin her birinin aktif ya da pasif toplamı içindeki ve/veya ilgili bilanço grubu içindeki payını yüzde olarak belirlenip incelenmesidir. Dikey analiz ile işletmenin sürekliliği içerisinde işletme ve finansman politikalarının etkinliğinin saptanması, işletmenin tek bir dönemdeki mali durumunun ve faaliyet sonuçlarının incelenmesi amaçlanır.
- Trend analizinde; mali tablolarda yer alan birbirini izleyen dönemlere ait hesap kalemleri temel alınan ilgili yıldaki mali tablo kalemlerine göre gösterdikleri artış veya azalışlar yüzdesel olarak hesaplanır. Trend analizi, işletmenin zaman içerisindeki gösterdiği eğilim hakkında bilgi vermesinin yanı sıra, sektörle karşılaştırmada da kullanılmaktadır. Karşılaştırma, işletmenin mali tablo kalemleri endekslerinin sektörün ortalama endeksleri ile mukayesesi şeklinde yapılabilir. Yani sektörün eğilimi ile işletmenin eğilimi karşılaştırılır.
- Rasyo analizi; Bir işletmenin mali tablolarında yer alan kalemler arasında matematiksel ilişki kurularak bulunan oranların incelenmesidir. Mali tabloların tümüne uygulanır. Kalemler arasına gizlenmiş ilişkilerin ortaya çıkarılmasını, anlaşılmasını sağlar. Diğer analiz türlerine göre daha yaygın olarak kullanılır. Rasyo analizinin amacı, işletmenin borç ödeme gücünü,

varlıkların verimliliğini, yabancı kaynak kullanımını ve karlılığını ölçmektir. Bu yöntem, varlıkların verimli ve ekonomik bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı konusunda bilgi vermektedir ve geleceğe dönük kararlarda yardımcı verileri sağlayan oranları hesaplamaktadır.

2.2.4.2.2. Finansal Olmayan Analiz

Finansal olmayan analiz, firmanın geçmiş, bugünkü ve gelecekteki performansını etkilemiş ve etkileyebilecek tüm etmenlerin ortaya konularak incelenmesi ve değerlendirilmesini içerir. Firmaların düzenlemiş oldukları finansal tablolar çoğu zaman manipüle edilebilmektedir. Bu yüzden bankalar, moralite ve yönetim yapısı analizi, analiz edilen firmanın grup firmalarının ve iştiraklerinin analizi, firma ortaklarının varlık düzeyinin analizi, ticari faaliyet analizi, rekabet gücü analizi, yatırım analizi, firmanın diğer banka ve finans kurumları ile ilişkilerinin analizi, firmanın finansal tablolarına yansımamış olan kayıt dışı faaliyetlerinin analizi, çeşitli konularda karşılaştırılması olası risklerin analizi gibi konuları da kredi puanlamasında dikkate alırlar (Aydın, 2006, s. 150-151).

2.2.4.2.3. Derecelendirme

Derecelendirme, borcun anapara ve faizinin zamanında ödenip ödenmemesinin derecelendirmesidir. Derecelendirilen sadece kredi riskidir. Ancak, borçlananın notu borcun da tavan notunu oluşturmaktadır. Borçlunun ödeme gücü ve geçmiş tecrübeler derecelendirmeyi etkilemektedir (Takan, 2002, s. 143).

Genel olarak derecelendirme(rating) uygulamalarının amacı; firmaların risk derecelerini ölçümlemek suretiyle, banka portföyündeki risk dağılımını Yönetim Kurulu'nun kararları doğrultusunda optimum düzeyde tutmak ve sorunlu kredi ilişkilerini en aza indirmektir. Derecelendirme, tüm banka personelinin aynı standart yapıyı kullanmasıyla daha objektif kararların ön plana çıkması ve bireysel değerlendirmenin en az seviyede kalmasına imkan sağlamaktadır. Bu da firmaların derece değişimleri tespiti ve analizinin daha kısa sürede yapılmasını sağlamaktadır ve sorunlu kredilerin daha çabuk teşhis edilmesine imkan vermektedir. Derecelendirme ile firmalar birbiriyle karşılaştırılabilmektedir ve risk/getiri perspektifiyle farklı risk derecesindeki firmalara farklı fiyatlar uygulanabilmektedir.

Derecelendirme aynı zamanda kredi riski yönetim fonksiyonu için bir temel teşkil etmek ve ileriki aşamalarda gerekli tarihsel veri setini oluşturmaktadır (Babuşçu, 2005, s. 105-106).

2.2.5. Kredi Kararının Verilmesi

İstihbarat ve mali analiz aşamalarından sonra firmanın içinde bulunduğu sektör, rakip bankalar, dünya ve ülke ekonomik konjonktür göz önüne alınarak kredi ile ilgili karar verilir. Bu kararın sağlıklı olarak alınabilmesi için firmanın faaliyet döngüsü sağlıklı bir şekilde analiz edilmelidir. Kredi kararı alınırken;

- Talep edilen kredinin miktarı ve geri ödeme süresi nedir?
- Kredi ihtiyaçları, rakamsal olarak makul mü? Kullanım yeri belirlendi mi?
- Kredi türü ve kullanım zamanı, firma faaliyetleri ile örtüşüyor mu?
- Geri ödeme kaynakları ve zamanlamasının öngörüsü yapılıyor mu?
- Firmanın diğer bankalardaki limiti ve kredilerin vadeleri nelerdir?
- Hangi amaçla isteniyor?
- Krediyi kim için alıyor?
- Finansman ihtiyacını ortaya çıkaran neden nedir?
- Kısa vadeli kredileri firma hangi amaçla kullanacaktır? (Alacakların finansmanı, stok alımı finansmanı, üretim maliyetlerini karşılama, acil ödemelerin yapılması, başka bankaya olan borcun ödenmesi, mevsimsellik, büyüme vb.)
- Uzun vadeli krediler hangi amaç için kullanılacaktır? (Yeni bina ve fabrika yapımı, arsa alımı, makine ve teçhizatın yenilenmesi, başka bir firmanın satın alınması vb.)

Sorularının cevapları aranacak, yeterli ve geçerli cevaplar bulunmaya çalışılacaktır. Kredi talep edenler için yapılacak olan bu çalışmalar, firmalara yönelik olarak yapılacak pazarlama aktivitelerine de olumlu etkiler yapacak şekilde kullanılabilir (Eski, 2013, s. 100:101).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BANKACILIKTA KREDİ TALEPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE RİSK ALGISI VE BİR DEVLET İLE BİR ÖZEL BANKA KARŞILAŞTIRMASI ÜZERİNE ALAN ÇALIŞMASI

3.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmaya konu olan araştırmanın amacı, firmalar tarafından bankalara yapılan kredi taleplerinin değerlendirilmesinde banka çalışanlarının risk algısını ölçmektir. Bu amaca yönelik olarak araştırma, Türkiye’de faaliyet gösteren bir devlet bankası ve bir özel bankanın İzmir’de çalışan kredi ve risk kontrolüne yönelik faaliyetlerine aracılık eden ilgili departmanlarında görevli olan kişilere uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemini, İzmir ili sınırları içinde faaliyet gösteren bir kamu sermayeli banka ile bir özel sermayeli banka şubelerinde ve bölge müdürlüklerinde çalışan 200 kişi oluşturmaktadır. Kamu sermayeli bankanın, bölge müdürlüğünde kredi tahsis eden bölümden 30 kişi ve 17 adet şubesinden de 70 kişi olmak üzere toplam 100 kişiye anket uygulanmıştır. Özel sermayeli bankanın da bölge müdürlüğündeki kredi tahsis eden bölümden 17 kişi ve 22 adet şubesinden de 83 kişi olmak üzere toplam 100 kişiye anket uygulanmıştır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak, anket formu kullanılmıştır. Anket formu iki bölüm ve toplam 28 sorudan oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde demografik bilgilerin ölçülmesine yönelik 7 adet soru, ikinci bölümünde ise kredi risk algılarının ölçülmesine yönelik 21 adet soru bulunmaktadır. Anket soruları oluşturulurken kredi pazarlaması ve değerlendirmesi konusundaki uzmanlığımdan dolayı tecrübelerim sorulara aktarılmış, ayrıca daha önce yapılan benzer çalışmalardaki (Koç, 2012) sorulardan faydalanılmıştır. Soruların cevabı için likert ölçeği kullanılmış, soru seçenekleri ‘ (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum ’ şeklinde

oluşturulmuştur. Anket sonuçlarında elde edilen veriler SPSS (Statistical Programme for Social Sciences) programına girilmiş ve analiz edilmiştir.

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

Finansal Bilgiler Hipotezi:

H₀: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, firmadan talep edilen finansal bilgiler açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark yoktur.

H₁: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, firmadan talep edilen finansal bilgiler açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark vardır.

Finansal Olmayan Bilgiler Hipotezi:

H₀: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, firmadan talep edilen finansal olmayan bilgiler açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark yoktur.

H₁: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, firmadan talep edilen finansal olmayan bilgiler açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark vardır.

Banka İçi Risk Yönetim Uygulamaları Hipotezi:

H₀: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, banka içi risk yönetim uygulamaları açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark yoktur.

H₁: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, banka içi risk yönetim uygulamaları açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark vardır.

Bankanın Risk Politikasının Personele Aktarılması Hipotezi:

H₀: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, bankanın risk politikasının personele aktarılması açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark yoktur.

H₁: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, bankanın risk bilincinin personele aktarılması açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark vardır.

3.5. Analiz ve Bulgular

Bu çalışmada bir kamusal sermayeli banka ile bir özel sermayeli bankanın risk algısında farklılık olup olmadığı irdelenmiştir. Araştırmanın bulguları tanımlayıcı ve yorumlayıcı istatistik olarak iki başlık altında sunulmuştur.

3.5.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Çalışanların yaşları incelendiğinde, yüzde 1,5'unun 1-25 yaş aralığında 3 kişi, yüzde 67,0'sinin 26-35 yaş aralığında 134 kişi, yüzde 28,5'inin 36-45 yaş aralığında 57 kişi, yüzde 3,0'unun 46-55 yaş aralığında 6 kişi bulunmaktadır; 56 ve üstü yaş çalışan bulunmamaktadır. Ankete katılanların genelini 26-35 yaş arası çalışanlar oluşturmaktadır (Tablo 5).

Tablo 4: Yaş değişkenine ait frekans tablosu

Yaş	Frekans	Yüzde
1-25	3	1,5
26-35	134	67,0
36-45	57	28,5
46-55	6	3,0
56 ve üstü	-	-
Toplam	200	100,0

Çalışanların cinsiyetleri incelendiğinde, yüzde 53,0'ü (106 kişi) kadın ve yüzde 47,0'si (94 kişi) erkek çalışanlardan oluşmaktadır. Ankete katılanların geneli kadın çalışanlardan oluşmaktadır (Tablo 6).

Tablo 5: Cinsiyet değişkenine ait frekans tablosu

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	106	53,0
Erkek	94	47,0
Toplam	200	100,0

Çalışanların eğitim durumu incelendiğinde, ilk-ortaokul mezunu bulunmamaktadır, yüzde 2,0'si lise mezunu, yüzde 78,0'si üniversite mezunu, yüzde 20,0'si lisansüstü mezunudur. Ankete katılanların genelini üniversite mezunları oluşturmaktadır (Tablo 7).

Tablo 6: Eğitim durumuna ait frekans tablosu

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
İlk-orta	-	-
Lise	4	2,0
Üniversite	156	78,0
Lisans Üstü	40	20,0
Toplam	200	100,0

Çalışanların banka türleri incelendiğinde, yüzde 50,0'sini özel sermayeli banka çalışanından, yüzde 50,0'sini kamusal sermayeli banka çalışanından oluşmaktadır (Tablo 8).

Tablo 7: Banka türüne ait frekans tablosu

Banka Türü	Frekans	Yüzde
Özel Sermayeli Banka	100	50,0
Kamusal Sermayeli Banka	100	50,0
Toplam	200	100,0

Çalışanların bankadaki pozisyonları incelendiğinde, örneklemin yüzde 7,5’u (15 kişi) müdür, yüzde 30,5’u (61 kişi) müdür yardımcısı, yüzde 44,5’u (89 kişi) portföy yetkilisi, yüzde 7,5’u (15 kişi) memur ve yüzde 10,0’u (20 kişi) diğer pozisyonda çalışanlardan oluşmaktadır. Ankete katılanların genelini portföy yetkilileri oluşturmaktadır (Tablo 9).

Tablo 8: Bankadaki pozisyona ait frekans tablosu

Bankadaki pozisyon	Frekans	Yüzde
Müdür	15	7,5
Müdür Yardımcısı	61	30,5
Portföy Yetkilisi	89	44,5
Memur	15	7,5
Diğer	20	10,0
Toplam	200	100,0

Çalışanların sektördeki çalışma süresi incelendiğinde, yüzde 0,5’i 1 kişinin 1 yıldan az, yüzde 28,5’u (57 kişi) 1-5 yıl arasında, yüzde 55,0’i (110 kişi) 6-15 yıl arasında, yüzde 16,0’sı (32 kişi) 16-30 yıl arasında çalışmaktadır ve 30 yıldan fazla çalışan bulunmamaktadır. Ankete katılanların genelini 6-15 yıl arası çalışanlar oluşturmaktadır (Tablo 10).

Tablo 9: Sektördeki çalışma süresine ait frekans tablosu

Sektördeki Çalışma Süresi	Frekans	Yüzde
1 yıldan az	1	0,5
1-5 yıl	57	28,5
6-15 yıl	110	55,0
16-30 yıl	32	16,0
30 yıldan fazla	-	-
Toplam	200	100,0

Çalışanların mevcut bankadaki çalışma süreleri incelendiğinde, yüzde 2,5’u (5 kişi) 1 yıldan az, yüzde 37,5’u (75 kişi) 1-5 yıl arasında, yüzde 51,0’i (102 kişi) 6-15 yıl arasında, yüzde 9,0’u (18 kişi) 16-30 yıl arasında çalışmakta, 30 yıldan fazla çalışan bulunmamaktadır. Ankete katılanların genelini 6-15 yıl arası çalışanlar oluşturmaktadır (Tablo 11).

Tablo 10: Mevcut bankada çalışma süresine ait frekans tablosu

Mevcut Bankada Çalışma Süresi	Frekans	Yüzde
1 yıldan az	5	2,5
1-5 yıl	75	37,5
6-15 yıl	102	51,0
16-30 yıl	18	9,0
30 yıldan fazla	-	-
Toplam	200	100,0

3.5.2. Yorumlayıcı İstatistikler

Tablo 11: Tanımlayıcı İstatistik

Ankette yer alan önermelerden ‘‘Bankamızın yapısı risk almaya eğilimlidir’’ önermesinin ortalama değeri 3’e yakın, diğerleri ise 3 ve 3’ün üstünde ortalama değerler almıştır (Tablo 12).

		N	Ort.	Std. Sapma
1	Firmanın içinde bulunduğu sektörün durumu kredilendirme sürecini etkilemektedir	200	4,385	,654
2	Firmanın sektördeki faaliyet süresi kredilendirme sürecini etkilemektedir	200	4,375	,668
3	Kredilendirme sürecinde firmanın ve ortakların sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mal varlığı önemlidir	200	4,425	,588
4	Firmanın yönetim yapısındaki kurumsallaşma düzeyi kredilendirme sürecini etkilemektedir	200	4,125	,736

5	Firmadan temin edilen finansal bilgilerin paylaşımı kredilendirme sürecini etkilemektedir	200	4,325	,686
6	Firmanın geçmiş dönem performansı (negatif kayıt, dava, yasal sorumluluklar) kredilendirme değerlendirmesini etkilemektedir	200	4,710	,526
7	Firmanın piyasadaki algısı kredi değerlendirmesini etkilemektedir	200	4,235	,672
8	Bankamızda risk yönetim bilinci tüm departmanlarda sağlanmaktadır	200	3,575	1,009
9	Bankamızda risk yönetimi konusunda eğitim verilmektedir	200	3,760	1,038
10	Bankamız risk yönetim uygulamalarındaki değişiklikler eğitimler ve duyurular ile çalışanlara zamanında aktarılmaktadır	200	3,865	,965
11	Bankamızdaki risk yönetimi süreci uygulamaları işimi kolaylaştırmaktadır	200	3,545	1,016
12	Basel uygulamalarının bankaların risk yönetimi üzerine olumlu etkisi bulunmaktadır	200	3,895	,772
13	Kredi risk talebi için erken uyarı sistemi kullanılması batık kredi oranını düşürmektedir	200	4,325	,763
14	Bankamız risk yönetimi uygulamaları kredi ilişkisinde olduğumuz firmaların risk algısını etkilemektedir	200	3,845	,783
15	Bankamızın kullandırmış olduğu kredi teminatlarının sigortalanması kredi riskini düşürmektedir	200	3,950	,883
16	Bankamız kredi kullanıracakları firmaların güçlü ve zayıf yanlarını iyi analiz eder	200	4,040	,807
17	Firmaların diğer bankalarla çalışma koşulları bankamızdaki risk yönetimini etkilemektedir	200	4,105	,739
18	Bankamız olası risklerin zararını önceden hesaplar	200	3,600	,907
19	Bankamızın yapısı risk almaya eğilimlidir	200	2,830	1,042
20	Bankamız risk yönetimi konusunda başarılıdır	200	3,670	,868
21	Bankamızda uygulanan risk yönetimi, rakiplerimize göre üstünlük sağlamaktadır	200	3,465	,945

Tablo 12: Grup İstatistikleri

		Banka Türü	N	Ort.	Std. Sapma
1	Firmanın içinde bulunduğu sektörün durumu kredilendirme sürecini etkilemektedir	Özel	100	4,400	,681
		Kamu	100	4,370	,630
2	Firmanın sektördeki faaliyet süresi kredilendirme sürecini etkilemektedir	Özel	100	4,400	,696
		Kamu	100	4,350	,641
3	Kredilendirme sürecinde firmanın ve ortakların sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mal varlığı önemlidir	Özel	100	4,420	,638
		Kamu	100	4,430	,536
4	Firmanın yönetim yapısındaki kurumsallaşma düzeyi kredilendirme sürecini etkilemektedir	Özel	100	4,090	,739
		Kamu	100	4,160	,734
5	Firmadan temin edilen finansal bilgilerin paylaşımı kredilendirme sürecini etkilemektedir	Özel	100	4,450	,687
		Kamu	100	4,200	,666
6	Firmanın geçmiş dönem performansı (negatif kayıt, dava, yasal sorumluluklar) kredilendirme değerlendirmesini etkilemektedir	Özel	100	4,760	,514
		Kamu	100	4,660	,535
7	Firmanın piyasadaki algısı kredi değerlendirmesini etkilemektedir	Özel	100	4,320	,633
		Kamu	100	4,150	,701
8	Bankamızda risk yönetim bilinci tüm departmanlarda sağlanmaktadır	Özel	100	3,900	,904
		Kamu	100	3,250	1,008
9	Bankamızda risk yönetimi konusunda eğitim verilmektedir	Özel	100	4,090	,865
		Kamu	100	4,430	1,094
10	Bankamız risk yönetim uygulamalarındaki değişiklikler eğitimler ve duyurular ile çalışanlara zamanında aktarılmaktadır	Özel	100	4,190	,787
		Kamu	100	3,540	1,019
11	Bankamızdaki risk yönetimi süreci uygulamaları işimi kolaylaştırmaktadır	Özel	100	3,830	,910
		Kamu	100	3,260	1,040

12	Basel uygulamalarının bankaların risk yönetimi üzerine olumlu etkisi bulunmaktadır	Özel	100	3,910	,792
		Kamu	100	3,880	,755
13	Kredi risk talebi için erken uyarı sistemi kullanılması batık kredi oranını düşürmektedir	Özel	100	4,360	,718
		Kamu	100	4,290	,807
14	Bankamız risk yönetimi uygulamaları kredi ilişkisinde olduğumuz firmaların risk algısını etkilemektedir	Özel	100	3,910	,753
		Kamu	100	3,780	,811
15	Bankamızın kullandırmış olduğu kredi teminatlarının sigortalanması kredi riskini düşürmektedir	Özel	100	4,020	,875
		Kamu	100	3,880	,890
16	Bankamız kredi kullandıracağı firmaların güçlü ve zayıf yanlarını iyi analiz eder	Özel	100	4,220	,660
		Kamu	100	3,860	,899
17	Firmaların diğer bankalarla çalışma koşulları bankamızdaki risk yönetimini etkilemektedir	Özel	100	4,160	,720
		Kamu	100	4,050	,757
18	Bankamız olası risklerin zararını önceden hesaplar	Özel	100	3,930	,742
		Kamu	100	3,270	,941
19	Bankamızın yapısı risk almaya eğilimlidir	Özel	100	2,710	1,075
		Kamu	100	2,950	,998
20	Bankamız risk yönetimi konusunda başarılıdır	Özel	100	4,060	,708
		Kamu	100	3,280	,841
21	Bankamızda uygulanan risk yönetimi, rakiplerimize göre üstünlük sağlamaktadır	Özel	100	3,770	,897
		Kamu	100	3,160	,895

Soru 1: Firmanın içinde bulunduğu sektörün durumu kredilendirme sürecini etkilemektedir.

Tablo 13: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın içinde bulunduğu sektörün durumunun kredilendirme sürecini etkilemesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,400	,654	,323	198	,747
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,370	,630			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli firmanın içinde bulunduğu sektörün durumunun kredilendirme sürecini etkilediğini düşünmektedir. Soru 1'e verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($t=0.323$, $p>0.05$)

Soru 2: Firmanın sektördeki faaliyet süresi kredilendirme sürecini etkilemektedir.

Tablo 14: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın sektördeki faaliyet süresinin kredilendirme sürecini etkilemesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,400	,696	,528	198	,598
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,350	,641			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli firmanın sektördeki faaliyet süresinin kredilendirme sürecini etkilediğini düşünmektedir. Soru 2'ye verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($t=0.528$, $p>0.05$)

Soru 3: Kredilendirme sürecinde firmanın ve ortakların sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mal varlığı önemlidir.

Tablo 15: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın ve ortakların sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mal varlığının kredilendirme sürecinde önemli olduğunun karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,420	,638	-,120	198	,905
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,430	,536			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli firmanın ve ortakların sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mal varlığının kredilendirme sürecini etkilediğini düşünmektedir. Soru 3'e verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($t = -0.120$, $p > 0.05$)

Soru 4: Firmanın yönetim yapısındaki kurumsallaşma düzeyi kredilendirme sürecini etkilemektedir.

Tablo 16: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın yönetim yapısındaki kurumsallaşma düzeyinin kredilendirme sürecinde önemli olduğunun karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,090	,739	-,671	198	,503
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,160	,734			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli firmanın yönetim yapısındaki kurumsallaşma düzeyinin kredilendirme sürecini etkilediğini düşünmektedir. Soru 4'e verilen cevaplarda özel sermayeli banka

çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. (t=-0.671, p>0.05)

Soru 5: Firmadan temin edilen finansal bilgilerin paylaşımı kredilendirme sürecini etkilemektedir.

Tablo 17: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmadan temin edilen finansal bilgilerin paylaşımının kredilendirme sürecinde önemli olduğunun karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,4500	,687	2,611	198	,010
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,200	,666			

Firmadan temin edilen finansal bilgilerin paylaşımının kredilendirme sürecini etkilemesi konusunda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının verdikleri yanıtlarda anlamlı fark vardır. Kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre özel sermayeli banka çalışanları, firmadan temin edilen finansal bilgilerin paylaşımının kredilendirme sürecini daha fazla etkilediğini düşünmektedir. (t=2.611, p<0.05)

Soru 6: Firmanın geçmiş dönem performansı(negatif kayıt, dava, yasal sorumluluklar) kredilendirme değerlendirmesini etkilemektedir.

Tablo 18: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın geçmiş dönem performansının (negatif kayıt, dava, yasal sorumluluklar) kredilendirme sürecinde önemli olduğunun karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,760	,514	1,346	197,680	,180
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,660	,535			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli firmanın geçmiş dönem performansının (negatif kayıt, dava, yasal sorumluluklar) kredilendirme değerlendirmesini etkilediğini düşünmektedir. Soru 6'ya verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($t=1.346$, $p>0.05$)

Soru 7: Firmanın piyasadaki algısı kredi değerlendirmesini etkilemektedir.

Tablo 19: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmanın piyasadaki algısının kredi değerlendirmesini etkilediğinin karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,320	,633	1,798	198	,074
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,150	,701			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli firmanın piyasadaki algısının kredilendirme sürecini etkilediğini düşünmektedir. Soru 7'ye verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($t=1.798$, $p>0.05$)

Soru 8: Bankamızda risk yönetim bilinci tüm departmanlarda sağlanmaktadır.

Tablo 20: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetim bilincinin tüm departmanlarda sağlandığının karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	3,900	,904	4,797	198	,000
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,250	1,008			

Bankalarında risk yönetim bilincinin tüm departmanlarda sağlanması konusunda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının verdikleri yanıtlarda anlamlı fark vardır. Kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre özel sermayeli banka çalışanları, firmadan temin edilen finansal bilgilerin paylaşımının kredilendirme sürecini daha fazla etkilediğini düşünmektedir. ($t=2.611$, $p<0.05$)

Soru 9: Bankamızda risk yönetimi konusunda eğitim verilmektedir.

Tablo 21: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetimi konusunda eğitim verilmesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,090	,865	4,731	188,052	,000
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,430	1,094			

Bankalarında risk yönetimi eğitimi verilmesi konusunda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının verdikleri yanıtlarda anlamlı fark vardır. Kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre özel sermayeli banka çalışanları, risk yönetimi konusunda daha az eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. ($t=4.731$, $p<0.05$)

Soru 10: Bankamız risk yönetim uygulamalarındaki değişiklikler eğitimler ve duyurular ile çalışanlara zamanında aktarılmaktadır.

Tablo 22: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetim uygulamalarındaki değişikliklerin eğitimler ve duyurular ile çalışanlara zamanında aktarılmasının karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,190	,787	5,047	186,143	,000
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,540	1,019			

Bankalarında risk yönetim uygulamalarındaki değişikliklerin eğitimler ve duyurular ile çalışanlara zamanında aktarılması konusunda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının verdikleri yanıtlarda anlamlı fark vardır. Kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre özel sermayeli banka çalışanları, daha fazla risk yönetim uygulamalarındaki değişikliklerin eğitimler ve duyurular ile çalışanlara zamanında aktarıldığını belirtmişlerdir. ($t=5.047$, $p<0.05$)

Soru 11: Bankamızdaki risk yönetimi süreci uygulamaları işimi kolaylaştırmaktadır.

Tablo 23: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetimi süreci uygulamalarının çalışanların işini kolaylaştırmasının karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	3,830	,910	4,122	198	,000
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,260	1,040			

Bankalarındaki risk yönetim süreci uygulamalarının işlerini kolaylaştırması konusunda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının verdikleri yanıtlarda anlamlı fark vardır. Kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre özel sermayeli banka çalışanları, bankalarındaki risk yönetim süreci uygulamalarının daha fazla işlerini kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. ($t=4.122$, $p<0.05$)

Soru 12: Basel uygulamalarının bankaların risk yönetimi üzerine olumlu etkisi bulunmaktadır.

Tablo 24: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da Basel uygulamalarının bankaların risk yönetimi üzerine olumlu etkisi bulunduğu karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	3,910	,792	,274	198	,784
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,880	,755			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli Basel uygulamalarının bankaların risk yönetimi üzerine olumlu etkisi olduğunu düşünmektedir. Soru 12'ye verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($t=0.274$, $p>0.05$)

Soru 13: Kredi risk talebi için erken uyarı sistemi kullanılması batık kredi oranını düşürmektedir.

Tablo 25: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da kredi risk talebi için erken uyarı sistemi kullanılmasının batık kredi oranını düşürmesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,360	,718	,648	198	,518
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,290	,807			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli kredi risk talebi için erken uyarı sistemi kullanılmasının batık kredi oranını düşürdüğünü düşünmektedir. Soru 13'e verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($t=0.648$, $p>0.05$)

Soru 14: Bankamız risk yönetimi uygulamaları kredi ilişkisinde olduğumuz firmaların risk algısını etkilemektedir.

Tablo 26: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da risk yönetimi uygulamalarının kredi ilişkisinde olduğu firmaların risk algısını etkilemesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	3,910	,753	1,174	198	,242
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,780	,811			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli bankalarındaki risk yönetimi uygulamalarının kredi ilişkisinde oldukları firmaların risk algısını etkilediğini düşünmektedir. Soru 14'e verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. (t=1.174, p>0.05)

Soru 15: Bankamızın kullandırmış olduğu kredi teminatlarının sigortalanması kredi riskini düşürmektedir.

Tablo 27: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da kullandırmış oldukları kredi teminatlarının sigortalanmasının kredi riskini düşürdüğünün karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,020	,875	1,121	198	,264
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,860	,890			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli bankalarının kullandırmış olduğu kredi teminatlarının sigortalanmasının kredi riskini düşürdüğünü düşünmektedir. Soru 15'e verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. (t=1.121, p>0.05)

Soru 16: Bankamız kredi kullandıracağı firmaların güçlü ve zayıf yanlarını iyi analiz eder.

Tablo 28: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da kredi kullandırılan firmaların güçlü ve zayıf yanlarının iyi analiz etmesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,220	,660	3,227	181,716	,001
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,860	,899			

Bankalarının kredi kullandıracağı firmaların güçlü ve zayıf yanlarını iyi analiz etmesi konusunda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının verdikleri yanıtlarda anlamlı fark vardır. Kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre özel sermayeli banka çalışanları, bankalarının kredi kullandıracağı firmaların güçlü ve zayıf yanlarını daha iyi analiz ettiğini belirtmişlerdir. ($t=3.227$, $p<0.05$)

Soru 17: Firmaların diğer bankalarla çalışma koşulları bankamızdaki risk yönetimini etkilemektedir.

Tablo 29: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da firmaların diğer bankalarla çalışma koşullarının bankadaki risk yönetimini etkilemesinin karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,160	,720	1,052	198	,294
Kamusal Sermayeli Banka	100	4,050	,757			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli firmaların diğer bankalarla çalışma koşullarının bankalarındaki risk yönetimini etkilediğini düşünmektedir. Soru 17'ye verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($t=1.052$, $p>0.05$)

Soru 18: Bankamız olası risklerin zararını önceden hesaplar.

Tablo 30: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Banka da olası risklerin zararının önceden hesaplandığının karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	3,930	,742	5,507	187,768	,000
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,270	,941			

Bankalarının olası risklerin zararını önceden hesaplaması konusunda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının verdikleri yanıtlarda anlamlı fark vardır. Kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre özel sermayeli banka çalışanları, bankalarının daha iyi olası risklerin zararını önceden hesapladığını belirtmişlerdir. ($t=5.507$, $p<0.05$)

Soru 19: Bankamızın yapısı risk almaya eğilimlidir.

Tablo 31: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Bankanın yapısının risk almaya eğiliminin karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	2,710	1,075	-1,635	198	,104
Kamusal Sermayeli Banka	100	2,950	,998			

Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının geneli bankalarının yapısının risk almaya eğilimli olduğunu düşünmektedir. Soru 19'a verilen cevaplarda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanları arasında anlamlı bir fark yoktur. ($t=-1.635$, $p>0.05$)

Soru 20: Bankamız risk yönetimi konusunda başarılıdır.

Tablo 32: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Bankanın risk yönetimi konusunda başarısının karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	4,060	,708	7,091	192,357	,000
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,280	,841			

Bankalarının risk yönetimi konusunda başarılı olması konusunda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının verdikleri yanıtlarda anlamlı fark vardır. Özel sermayeli banka çalışanları, kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre bankalarının risk yönetimi konusunda başarılı olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. ($t=7.091$, $p<0.05$)

Soru 21: Bankamızda uygulanan risk yönetimi, rakiplerimize göre üstünlük sağlamaktadır.

Tablo 33: Özel Sermayeli Banka ve Kamusal Sermayeli Bankada uygulanan risk yönetiminin rakiplere göre üstünlük sağladığının karşılaştırıldığı t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t Değeri	s.d.	İki Yönlü Anlamlılık Düzeyi
Özel Sermayeli Banka	100	3,770	,897	4,811	198	,000
Kamusal Sermayeli Banka	100	3,160	,895			

Bankalarında uygulanan risk yönetiminin rakiplerine göre üstünlük sağlaması konusunda özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının verdikleri yanıtlarda anlamlı fark vardır. Özel sermayeli banka çalışanları, kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre bankalarında uygulanan risk yönetiminin rakiplerine göre daha fazla üstünlük sağlamadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. ($t=4.811$, $p<0.05$)

3.5.3. Hipotezin Sonuçları

Tablo 34: Hipotez kararları tablosu

	Hipotez	Karar
Finansal Bilgiler Hipotezi	<p>H₀: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, firmadan talep edilen finansal bilgiler açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark yoktur.</p> <p>H₁: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, firmadan talep edilen finansal bilgiler açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark vardır.</p>	<p>H₀ Kabul (Kısmi Kabul)</p> <p>Bu hipotez, 3 ve 5 numaralı sorularla ölçülmüştür. Sorulardan %50'si bu hipotezi desteklerken %50'lik kısmı desteklememektedir. Bu nedenle hipotez kısmi kabul edilmiştir.</p>
Finansal Olmayan Bilgiler Hipotezi	<p>H₀: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, firmadan talep edilen finansal olmayan bilgiler açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark yoktur.</p> <p>H₁: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, firmadan talep edilen finansal olmayan bilgiler açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark vardır.</p>	<p>H₀ Kabul</p> <p>Bu hipotez, 1-2-4-6-7 numaralı sorularla ölçülmüştür. Soruların tamamına verilen cevaplar bu hipotezi desteklemektedir.</p>
Banka İçi	<p>H₀: Kredi taleplerinin</p>	<p>H₀ Kabul (Kısmi Kabul)</p>

<p>Risk Yönetim Uygulamaları Hipotezi</p>	<p>değerlendirmesinde, banka içi risk yönetim uygulamaları açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark yoktur.</p> <p>H₁: Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, banka içi risk yönetim uygulamaları açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark vardır.</p>	<p>Bu hipotez, 12-13-14-15-16-17-18-19-20-21 numaralı sorularla ölçülmüştür. Sorulardan %60'ı bu hipotezi desteklemekte %40'lık kısmı desteklememektedir. Bu nedenle hipotez kısmi kabul edilmiştir.</p>
<p>Bankanın Risk Politikasının Personele Aktarılması Hipotezi</p>	<p>H₀:Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, bankanın risk politikasının personele aktarılması açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark yoktur.</p> <p>H₁:Kredi taleplerinin değerlendirmesinde, bankanın risk bilincinin personele aktarılması açısından özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark vardır.</p>	<p>H₀ Red</p> <p>Bu hipotez, 8-9-10-11 numaralı sorularla ölçülmüştür. Soruların tamamına verilen cevaplar bu hipotezi reddetmektedir.</p>

3.6. Tartışma

Ankete cevap veren banka çalışanlarının yaş ortalamasını ağırlıkla 25-36 yaş arası çalışanlar oluşturmaktadır. Anket örneklemelerinin cinsiyetlerine bakıldığında ise kadın erkek oranı birbirine yakındır ve az fark ile genelini kadın çalışanlar

oluşturmaktadır. Genel sektör rakamlarının verilerine göre de aynı şekilde kadın çalışan sayısı az bir farkla erkeklere göre fazladır.

Sektör verilerinde çalışanların yüzde 78'i üniversite ve yüz de 6'sı lisansüstü mezuniyet derecesine sahipken yapılan anket çalışması sonuçlarına göre yüzde 78'i üniversite ve yüzde 20'si lisansüstü mezuniyet derecesine sahiptir.

Yine anket çalışmasında, anket uygulanan kişilerin yüzde 55'lik kısmı 6-15 yıl aralığında sektör tecrübesine sahip çalışanlardan ve yüzde 55'inin mevcut bankadaki görev süreleri 6-15 yıl aralığında olan çalışanlardan oluşmaktadır.

Küresel ekonominin rekabete en açık sektörlerinden biri olan bankacılık sektörü ülke ekonomisi ile doğrudan etkileşim halindedir. Bankaların işlevlerinin başında finansal aracılık yapmak ve kredi taleplerinin değerlendirilmesi gelmektedir. Kredi rakamlarının bilançolarında büyük paya sahip olması nedeniyle ekonomide yaşanan ufak çaplı dalgalanmalar bile sektörü büyük ölçekte etkileyebilmektedir. Kredi riski bu nedenle bankaların en büyük risk kaynaklarından biridir ve iyi analiz yeteneğine sahip, donanımlı ve nitelikli insan kaynağına sahip olmak ve risk kültürünü çalışanlarına doğru şekilde aktarabilmek hem sektörün geneli için hem de bankanın rakiplerine göre üstünlük sağlaması için büyük önem arz etmektedir.

Etkin bir kredi riski yönetiminin olmaması sorunlu kredilerin artmasına, bankaların bilançolarında aktif kalitelerinin bozulmasına ve karlılığının olumsuz yönde etkilemesine neden olmaktadır. Bankaların kredi riski yönetimine yeteri kadar önem vermemesi bankacılık krizlerine neden olan en önemli faktörlerin başında gelmektedir.

Türkiye'de finansal sistem içerisinde, büyük orandaki payı ile önemli bir yere sahip olan bankacılık sektöründe 31.12.2014 tarihi itibarıyla 47 adet banka, toplam 11.064 adet şube ağı ile faaliyet göstermektedir. Bu sektörde, 98.274 si erkek, 102.612 si kadın çalışan olmak üzere toplam 200.886 kişi istihdam edilmektedir.

Bankacılık sisteminin toplam kredi büyüklüğü 31.12.2014 tarihi itibarıyla, 1.250.255 Milyon TL, takipteki kredi rakamı 36.320 Milyon TL'dir. Kredilerin takibe dönüşme oranı ise yüzde 2.85'dir.

Bu çalışmada, bankalarda kredi taleplerinin değerlendirilmesi sırasında riskin ölçülmesi için yapılan çalışmalar ile çalışanların risk algısı ölçülmüştür. Özel sermayeli banka çalışanları ile kamusal sermayeli banka çalışanlarının risk bakış açıları arasında farklılık olup olmadığı ve özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli bankanın risk algısını oluşturmaya yönelik çalışma ve uygulamaları arasındaki farklılıklar belirlenmiştir. Anket çalışmasında, bankaların fon talep eden firmaların kredi taleplerini değerlendirirken hangi kriterleri dikkate aldığı ve çalışanlarında risk bilincini nasıl sağladığı hazırlanan sorulara verilen cevaplarla belirlenmiştir.

Kamusal sermayeli banka ile özel sermayeli bankanın kredi taleplerini finansal bilgiler açıdan değerlendirmesine yönelik oluşturulan hipotezle firmanın ve ortakların sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mal varlığı ile firmanın finansal bilgileri paylaşımının kredilendirme sürecine etkileri belirlenmiş, finansal olmayan bilgiler açıdan değerlendirmesine yönelik oluşturulan hipotezle ise, firmanın içinde bulunduğu sektörün durumu, sektördeki faaliyet süreci, yönetim yapısındaki kurumsallaşma düzeyi, firmaların geçmiş dönem performansı ve piyasadaki algısının kredilendirme süreci üzerindeki etkileri belirlenmiştir.

Kamusal sermayeli banka ile özel sermayeli bankanın kredi taleplerini değerlendirirken banka içi risk yönetim uygulamaları belirlemeye yönelik oluşturulan hipotezle Basel uygulamalarının bankadaki risk yönetimi üzerine olumlu etkileri, kredi risklerinin takibi için erken uyarı sistemi kullanılmasının batık kredi oranını düşürmesi, risk yönetimi uygulamalarının kredi ilişkisinde olunan firmaların risk algısını etkilemesi, bankanın kullandırmış olduğu kredi teminatlarının sigortalanmasının kredi riskini düşürmesi ve firmaların diğer bankalarla çalışma koşullarının kendi bankalarındaki risk yönetimi açısından etkileri irdelenmiş, bankanın kredi kullandıracığı firmaların güçlü ve zayıf yanlarını iyi analiz etmesi, olası risklerin zararını önceden hesaplaması, yapısının risk almaya eğilimi, risk yönetimi konusunda başarısı, uygulanan risk yönetiminin rakiplere göre üstünlük sağlayıp sağlamadığı konularına da açıklık getirilmiştir.

Son olarak bankanın risk politikasının personele aktarılması konusundaki uygulamaları belirlemeye yönelik oluşturulan hipotezle bankanın risk yönetim bilincinin tüm departmanlarda sağlanıp sağlanmadığı, risk yönetimi konusunda

verilen eğitimler, risk yönetimi uygulamalarındaki değişikliklerin eğitimler ve duyurular ile personele aktarımı ve bankadaki risk yönetim uygulamalarının personelin işini kolaylaştırması konularına açıklık getirilmiştir.

3.7. Sonuç ve Öneriler

Günümüzde finans dünyasının her geçen gün değişen ve karmaşıklaşan yapısından dolayı bankalar, risklerini en iyi şekilde yönetmek durumundadırlar. Bankacılık sektöründe kredi riski yönetimi, kredilendirme faaliyetleri nedeniyle ortaya çıkabilecek risklerin tanımlanması, risklerin değerlendirilmesi, risklerin izlenmesi ve ölçülmesi için gerekli süreçlerin uygulanmasını ve geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Yüksek riskli ve sorunlu kredilerin bankaya olan maliyeti oldukça yüksektir. Banka bilançolarının aktif kalitesini ve likiditesini bozmaktadır. Aynı zamanda sorunlu kredilerden dolayı bankanın özel karşılık ayırması, karlılık ve sermayede olumsuz etki yaratır ve bu da hem şube karlılıklarını hem de bankanın aktif pasif yönetimini olumsuz etkiler. Bu nedenle kredi riski yönetiminde erken uyarı sistemlerinin belirlenmesi ve uygulanması son derece önem arz etmektedir. Bankanın risk takibi konusundaki prensiplerini net bir şekilde belirlemesi, her kademedeki kurum çalışanlarına bu prensipleri doğru bir şekilde ve zamanında aktarması ayrıca zaman içerisinde oluşacak uygulamadaki değişiklikleri duyurular ve eğitimler yolu ile personeline iletmesi gerekmektedir.

Bu tezde, bankalarda kredi taleplerinin değerlendirilmesi sırasında riskin ölçülmesi için yapılan çalışmalar ile çalışanların risk algısı ölçülmüştür. 100 özel sermayeli banka çalışanları ile 100 kamusal sermayeli banka çalışanları örneklem olarak seçilmiştir. Kamu ve özel sermayeli banka çalışanlarının riske bakış açıları arasında farklılık olup olmadığı ölçülmüştür. Anket soruları ile ayrıca özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli bankanın risk algısını oluşturmaya yönelik çalışma ve uygulamaları arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda bankanın risk politikasının personele aktarılması konusunda özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli banka arasında fark bulunmuştur. Kamusal sermayeli banka çalışanları, özel sermayeli banka çalışanlarına göre risk yönetimi konusunda daha fazla eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Ağırlıklı olarak vasıflı çalışanları istihdam eden bankacılık sektöründe kurum içi eğitimler son derece titizlikle hazırlanmaktadır

ve kurum kültürünü çalışana doğru şekilde aktarmak hedeflenmektedir. Çalışma hayatına aynı kurumda başlayan çalışana kurum kültürünü ve politikalarını aktarmak daha kolay iken aynı sektörde başka kurumlardan transfer edilen personelin eğitiminde çok daha farklı metotlar kullanılması gerekebilmektedir. Hali hazırda oturmuş bir risk bilinci olması nedeni ile yeni bankanın risk ve diğer konulardaki politikalarını doğru aktarmak, eğer farklı ise bakış açısını değiştirmek için daha fazla çaba sarf etmek gerekebilmektedir.

Elde edilen verilere dayanarak, bankaların risk yönetimi konusundaki kurallarını net bir şekilde belirlemesi, tüm iş birimlerinin sürece dahil edileceği bir kredi politikası oluşturması ve bunu özellikle risk ilişkisine girilmesi aşamasında müşteriler ile birebir iletişim halinde olan pazarlama kadrolarına doğru bir biçimde vermesi ve tüm banka personeline de gerekli düzeyde verilen eğitimlerle bu risk bilincinin aktarılması gerekmektedir.

Dinamik bir yapısı olan bankacılık sektöründe müşteriler de her geçen gün daha fazla bilinç düzeyine sahip olmaktadır ve bu da müşterilerin beklentilerini artırmaktadır. Rekabetin çok yoğun bir biçimde yaşanması zaman zaman riskli işlemlerin göz ardı edilmesine ve yanlış kararlar verilerek daha başlangıç aşamasında sorunlu kredilerin kullanılmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle kredi kullandırılan firmaların güçlü ve zayıf yanlarının çok iyi analiz edilmesi önem kazanmaktadır.

Yapılan anket çalışmasında, banka içi risk yönetim uygulamaları hipotezi sonuçlarına göre özel sermayeli banka çalışanları, kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre bankalarının kredi kullandıracağı firmaların güçlü ve zayıf yanlarını daha iyi analiz ettiğini belirtmişlerdir. Kamu bankalarında yapılan anket çalışması sırasında bu konu ile ilgili personel ile yapılan görüşmelerde zaman zaman diğer bankaların kredilendirmediği müşterilerin bankaları tarafından kredilendirilebildiğine dikkat çekilmiştir. Bu noktada kamu bankalarının uygulamalarının siyasi ve benzeri nedenlerle esneyebildiği düşünülmüştür.

Bankanın üzerinde önemle durması gereken bir diğer konu da risk yönetimi konusunda başarılı olunabilmesi için olası risklerin zararının önceden hesaplanması

ve risk yönetimi konusundaki başarısı ile rakiplerine göre üstünlük sağlamayı hedeflemesidir. Özel sermayeli banka çalışanları, kamusal sermayeli banka çalışanlarına göre risk yönetimi konusunda daha fazla başarılı olduklarını, bankalarının olası risklerin zararını önceden hesapladığını ve firmaların güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi analiz ettiklerini ve bu nedenle rakiplerine göre üstünlük sağladıklarını belirtmişlerdir. Bankacılık sektörü 2014 yılsonu verilerine göre, kredilerin takibe dönüşme oranı yüzde 2.85'dir. Çalışmamıza konu olan özel sermayeli bankanın aynı tarih itibariyle kredilerinin takibe dönüşme oranı yüzde 2.43 ile sektör ortalamasının altındayken kamusal sermayeli bankanın ise kredilerinin takibe dönüşme oranı yüzde 3.67 ile sektör ortalamasının oldukça üzerindedir. Bu durum, risk yönetim uygulamaları hipotezi sonuçlarıyla paralellik göstermekte olup hipotez sonuçlarını da desteklemektedir.

Özel sermayeli banka ile kamusal sermayeli bankanın karlılıkları incelendiğinde, kamu bankasının özel bankaya oranla karlılığının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Takipteki kredi oranının yüksek olmasına rağmen karlılığının da özel bankaya göre yüksek olması daha sonra yapılacak çalışmalarda inceleme konusu olabilir.

Bununla birlikte, Basel düzenlemeleri kredi riski değerlendirmesinde bankaların ortak bir dil geliştirmelerini sağlamıştır. Banka içi risk yönetim uygulamaları hipotezinde Basel uygulamalarının bankaların risk yönetimi üzerine olumlu etkisi olduğu sorusuna özel sermayeli ve kamusal sermayeli banka çalışanlarının birbirine çok yakın cevaplar vermesinden de anlaşılabilir.

Yapılan çalışmaların sonuçlarına dayanarak, genel olarak bankaların kredi taleplerinin değerlendirmesinde firmaları analiz ederken az farklılıkla da olsa ortak bir dil belirlediği fakat risk yönetimi konusunda belirlediği banka içi uygulama ve prosedürlerini çalışanlarına aktarırken yeteri kadar ve zamanında iletilmesi konusunda eksiklikler bulunduğu tespit edilmiştir. Risk yönetimi konusunda her bankanın bir kurum kültürü oluşturulması ve her kademedeki çalışanına önem derecesine göre bu konunun aktarılması büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- (2011). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 211.
- Akgüç, Ö. (2011). *Mali Tablolar Analizi*. İstanbul: Arayış Yayınevi.
- Altıntaş, M. A. (2006). *Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği*. Ankara: Turhan Kitapevi.
- Ancombe, F. A. (1992). A Definition of Subjective Probability, *Annals of Mathematical Statistic*, Jerusalem. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 210.
- Aydın, N. (2006). *Bankacılık Uygulamaları. T.C Anadolu Üniversitesi Yayını*.
- Babuşçu, Ş. (2005). *Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde Bankalarda Risk Yönetimi*. Ankara: 4C Basım Hizmetleri.
- BDDK. (2015). 05 05, 2015 tarihinde www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx: <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx> adresinden alındı
- BİS. (2015). 04 29, 2015 tarihinde www.bis.org: <http://www.bis.org/bcbs/> adresinden alındı
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi. (1986). İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Caymaz, H. (1989). *Krediler*. İstanbul: Türk Ticaret Bankası Eğitim Müdürlüğü.
- Dağ, K. (2008). *Türk Bankacılığında Basel II Kriterleri Çerçevesinde Risk Yönetimi*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Projesi.
- Doğan ve Sarsel. (1996). *Enflasyonun Bankacılık Sektörü Üzerine Etkileri ve Türk Bankacılık Sektörüne Bir Bakış*. Ankara: Türkiye Bankalar Birliği.
- Emhan, A. (2009). *Yönetim Süreci ve Risk Yönetimde Kullanılan Teknikler*. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*.
- Eski, T. (2013). *Kredi İşlemleri*. İstanbul: Filiz Kitapevi Yayınları.
- Gögebakan ve Arda. (2003). *Yeniden Değerleme Oranının Finansal Analiz Üzerindeki Etkisi*. *Bankacılar Dergisi*, 61.
- Gökçek, B. (1994). *Bankacılıkta Matematiksel İşlemler*. İstanbul: Garanti Bankası Eğitim Merkezi Yayınları.
- Kaval, H. (2000). *Bankalarda Risk Yönetimi*. Ankara: Yaklaşım Yayınları.
- Kavcıoğlu, Ş. (2003). *Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi Çözüm Yolları ve Takibi*. Türkmen Kitapevi.

- Koç, S. (2012, Ocak). Basel II Kapsamında Kurumsal Risk Yönetimi: Türkiye'de Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama. Kayseri.
- Mandacı, P. (2003). Türk Bankacılık Sektörünün Taşıdığı Risk ve Finansal Krizi Aşmada Kullanılan Risk Ölçüm Teknikleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Okay, E. (2002). Türk Bankacılık Sektöründe Risk ve Kriz. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*.
- Özçelik, O. (2006). Bankacılıkta Risk Analizi ,Yönetimi ve Riskten Korunma. *Yüksek Lisans Tezi*. Edirne.
- Öztürk, İ. (2005). *Bankalardaki Ticari Kredi Uygulamalarında Mali Analiz ve İstihbaratın Etkinliği*. Gaziantep.
- Parasız, İ. (2000). *Para Banka Finansal Piyasalar*. İstanbul: Ezgi Kitapevi.
- Parasız, İ. (2007). *Para Teorisi ve Politikası*. Bursa: Ezgi Kitapevi.
- Resmî Gazete*. (2015). 04 30, 2015 tarihinde www.resmigazete.gov.tr:
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/11/20051101M1-1.htm> adresinden alındı
- Sarıkamış, C. (1995). *Sermaye Pazarları*. İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağıtım.
- Şakar, H. (2001). *Bankalarda Kredilendirme Teknikleri*. İstanbul: Strata Training & Consulting .
- Şakar, H. (2002). *Bankalarda Kredilendirme Teknikleri*. İstanbul: Mida Yayınları.
- Şakar, H. (2002). *Risk Yönetimi Açısından Bankalarda Aktif-Pasif Yönetimi*. İstanbul: Mida İnstitute.
- Şimşek, K. Ç. (2007). Bankacılıkta Risk ve Risk Ölçüm Yöntemleri. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.
- Takan, M. (2002). *Bankacılık*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tekinalp, Ü. (1988). *Banka Hukukunun Esasları*. İstanbul.
- Tuba Kale Korkmaz. (2004). Bankalarda Kredi Riski Ölçümünde Alternatif Yöntemler. *Active Bankacılık ve Finans Dergisi*, 54-69.
- Türkiye Bankalar Birliği*. (2015). 04 29, 2015 tarihinde www.tbb.org.tr:
<https://www.tbb.org.tr/tr> adresinden alındı
- Usta, Ö. (2005). *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yavuz. (2002). Risk Yönetimi İçeri Aktif-Pasif Yönetimi Dışarı. *Bankacılar Dergisi*.
- Yazıcı, M. (2011). *Bankacılıkta Kredi Tahsisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yüksel. (1992). *Bankacılık Hukuku ve İşletmesi*. İstanbul: Met-Er Matbacılık.